

ឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រ

ចៅហ្វាយគុយ រំបុលខ្មែរកម្ពុជាក្រោម

រៀបរៀងដោយ

កែវ-សុវត្ថិ

អនុសេនិយឯកនៃកងយោធពលខេមរភ័ក្តិ

ការផ្សាយរបស់សារព័ត៌មានអង្គរឬរី

ព.ស.២៥៤៩ - គ.ស.២០០៥

វាចារក្សកនិពន្ធ

សៀវភៅឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្ររឿង «ចៅហ្វាយកុយ» នេះ កាលក្នុងសម័យសក្តិភូមិ ខ្ញុំបានបោះពុម្ពផ្សាយម្តងរួចទៅហើយ ។ កាលណោះ ខ្ញុំត្រូវតែទាក់កបញ្ចូលទ្រង់អស់ចំនួន១៧ថ្ងៃ, ដោយហេតុថា ខ្ញុំថ្លើមពាសមេឃ ហ៊ានសរសេរចំពោះជល់ព្រះចេស្ដា ។

ឥឡូវនេះ, កាល:ទេស:តម្រូវឲ្យខ្ញុំសំលៀងចុងប៉ាការយ៉ាងមុត ដើម្បីឆ្លុះកាយប្រមាត់ជាំខ្មៅរបស់ស្តេចវង្សឯជិត បំផុសនូវស្មារតីតស៊ូរបស់វិរបុរសខ្មែរគ្រប់កាលសម័យ ដែលបានប្រយុទ្ធបួរស្លាប់ ជាមួយចោរយួនប្លន់ទឹកដី ដើម្បីការពារទ្រព្យសម្បត្តិរបស់ប្រទេសជាតិ ។

សៀវភៅឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្ររឿង «ចៅហ្វាយកុយ» ឆ្លុះបញ្ចាំងពីសកម្មភាពយ៉ាងប្រាស្រ័យជើង របស់យួនគ្រប់ស្រទាប់ ដែលកំពុងតែរៀបគំរោងការណ៍លេបទឹកដី និងជាន់លើសិទ្ធិសេរីភាពរបស់បងប្អូនខ្មែរយើងនៅកម្ពុជាក្រោម ឲ្យទទួលទុក្ខវេទនាយ៉ាងខ្លោចផ្សា ដោយបានដៃប្រឡាក់ឈាមរបស់ពួកវា ។

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២០ សីហា ១៩៧៦

កែវ សុវត្ថិ

ឡឆ្និសកថា

សូមឧទ្ទិសសៀវភៅឯកសារប្រវត្តិសាស្ត្រនេះជូនចំពោះ ៖

★ លោកសេនាប្រមុខ

លន់~លន់

★ លោកឧត្តមសេនិយឯក

ស. សិរិមតៈ

★ លោកទីប្រឹក្សា

សីន~ច័កថាឆ្មាំ

★ លោកឧត្តមសេនិយទោ

ស្វ័~កាំខ្យង

★ លោកឧត្តមសេនិយត្រី

អ៊ុន~តាំ

★ លោកវរសេនិយទោ

ម៉ាត់~ស្តែវ៉ាន់

★ លោកវរសេនិយទោ

កា~បូនី

★ លោកវរសេនិយត្រី

ឡាច~ស្រៀម

★ យុទ្ធជនស្នេហាជាតិទាំងអស់

★ លោកចាងហ្វាងសារពត៌មានជាតិទាំងអស់

★ អ្នកនិពន្ធអក្សរសាស្ត្រជាតិទាំងអស់

- ១ -

ស្តេចខ្មែរ ស្តេចយួន

មុននឹងផ្តាច់ទំព័រជំរាបមិត្តអ្នកអាន ពីប្រវត្តិដ៏គំរូរបស់ចៅហ្វាយគុយ ប្រមុខខេត្តព្រះត្រពាំង ដែលជាវីរបុរសខ្មែរដ៏អង់អាចនៅដែនដីកម្ពុជាក្រោមនោះ ខ្ញុំសូមបើកទំព័រប្រវត្តិសាស្ត្រ ចង្អុលពីក្រហៅថោកទាបនៃស្តេចវង្សជាតិខ្លះ ដែលឈ្នកនឹងកាមតណ្ហាស្រីយួន បណ្តាលឲ្យបាត់បង់ទឹកដីដ៏ធំធេង ដូចមានប្រវត្តិសាស្ត្រចារទុកមកយ៉ាងជូរចត់ ឲ្យកូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយជាអ្នកទទួលឈឺចាប់ខ្លោចផ្សា ។

ក្នុងឆ្នាំជូតអដ្ឋសក ពុទ្ធសករាជ២១៨០ គ.ស.១៦៣៦ (១) នៅប្រទេសខ្មែរយើងមានការរីករវៃយ៉ាងខ្លាំង ដោយទ័ពយួនចូលឈ្លានពាន ក្នុងបំណងលេបយកទឹកដីកម្ពុជាក្រោម ។ ប៉ុន្តែកាលនោះ យុទ្ធជនជាតិយើងបានរួមកម្លាំងគ្នា វាយទប់វិញយ៉ាងអង់អាច រហូតទទួលជ័យជំនះដ៏ត្រចះត្រចង់ ។

កន្លងបានមួយរយៈក្រោយមក ស្តេចខ្មែរកើតវិកលចរិតក្នុងខ្លួន ភ្លេចសង្រួសពូជរបស់ជាតិ ដោយឈ្នកវង្សនិងសម្រស់កូនក្រមុំយួន បណ្តាលឲ្យទឹកភ្នែកប្រជានាស្ត្រខ្មែរ ហូរកកក្តាយជាឈាម បៀមតែសេចក្តីឈឺចាប់ដោយរកច្រកដោះស្រាយពុំរួច ។

ក្រោយពេលយុទ្ធជនខ្មែរដ៏អង់អាច វាយបណ្តាញក្បាលយួនចេញពីទឹកដីកម្ពុជាក្រោមហើយ ស្តេចខ្មែរក៏យាងទៅធ្វើទស្សនកិច្ចនៅក្រុងវ៉េ តាមសេចក្តីអញ្ជើញក្នុងឧបាយកលខ្មៅងងឹតរបស់ព្រះចៅយួន ។

ស្តេចខ្មែរយាងទៅដល់ក្រុងវ៉េ ក៏ប្រទះភ្នែកនឹងកូនក្រមុំស្តេចយ៉ាទុរុង ឈ្មោះព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រិយ៍ចូរ ដែលមានរូបឆោមស្រស់ប្រិមប្រិយខ្ចីល្អក៏ដូចទេពអប្សរក៏ចាប់ចិត្តប្រតិពន្ធភ្លាម ។ ចំណែកព្រះចៅយួន ក៏ប្រញាប់លើកថ្វាយជាបន្ទាន់ដែរដើម្បីសំរេចគោលបំណងយ៉ាងប្រាស់ជើងរបស់ខ្លួន ។

ព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រិយ៍ចូរបានឡើងឋានៈជាមហេសី ព្រះជ័យជេដ្ឋាទី២ហើយ ក៏ប្រើល្បិចពង្វក់ខ្លួនឲ្យឈ្នកវង្សនិងសម្រស់របស់វា ភ្លេចអគ្គមហេសីខ្មែរ ដែលមែនទុកឱ្យកដាក់អស់រលីង ។

រីឯព្រះចៅក្រុងវ៉េវិញ សប្បាយចិត្តជាទីបំផុត ព្រោះព្រះចៅបានវែកញែកសាច់រឿងនេះយ៉ាងទូលំទូលាយ មុននឹងចំណាយសាច់មួយដុំថ្វាយព្រះចៅខ្មែរ ។ ម៉្យា

(១) ច្បាប់ដើមសរសេរថា * ឆ្នាំជូតអដ្ឋសក ពុទ្ធសករាជ ២១៧៨ គ.ស. ១៥៥៨ ។

ងទៀតគេយល់ថា ៖ សង្គ្រាមរវាងខ្មែរនិងយួនចប់ត្រឹមនេះហើយ ព្រោះបានកូនស្រីពន្លកទៅអង្គុយទន្ទឹមនឹងព្រះរាជបល្ល័ង្កខ្មែរ ។ ព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី២មិនបានចាប់ភ្លឹកថា ស្តេចយួនបង្កប់ពិសពុលយ៉ាងសាហាវដូច្នោះសោះ ក៏រវល់តែល្បួងនឹងសត្វជើងពីរ ភ្លេចមើលបណ្តាស្រ្តីខ្មែរ ដែលយាមល្បាតនៅជុំវិញខ្លួនអស់រហឹងដោយយល់ថា មិត្តភក្តិក្នុងកូនប្រសាវ មានរឿងអីនឹងកាប់សម្លាប់គ្នា បើឈាមសាមីព្យាត្របាញ់ជាផ្លែធុមួយទៅហើយ ។ ត្រង់នេះហើយ ដែលខ្មែរយើងនិយាយប្រាប់គ្នាថា ព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី២ យួនបានបញ្ចូលឈ្មោះក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រហៅថា «ព្រះអង្គម្ចាស់លីង» ។ ព្រោះគាត់និយមតែរឿងលីងនេះហើយ ទើបកូនខ្មែរមួយភាគធំរស់នៅកម្ពុជាក្រោម ហូរទឹកភ្នែករាប់សតវត្សមិនអស់ រហូតមកដល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

រឿងប្រពន្ធយួន ចាប់ដៃព្រះចៅខ្មែរមុនដំបូង ចង់ស្តីថា យ៉ាងម៉េចក៏សាសន៍គេមិនសូវតែដើរ ដល់នាងចូរមិនសូវជាតែដើរ មានអីព្រះចៅខ្មែរស្រឡាញ់គេភ្លេចខ្លួនតែម្តង ឃើញព្រះជ័យជេដ្ឋាឈ្នាក់វង្វេងខ្លាំងហើយ ទើបវាប្រើស្លៀតបន្តិចម្តងៗ ដោយមិនឲ្យដឹងខ្លួនយ៉ាងដាច់ខាត ។ នេះហើយពុតគ្រុតស្រីយួន ដែលសម្លៀកប្រើទឹកមុខញញឹម ដើម្បីជិកស្រងករពិសោធន៍ពីយើង មុនដំបូងវាស្តាប់ស្តង់យកចំណុចខ្សោយអស់ហើយ ទើបទីបំផុតវាវាត់យើងចាស់ដៃម្តង ។ រឿងនេះ ជិតខ្ញុំកាលនៅបាក់ព្រា ទេត្តបាត់ដំបង គាត់មានប្រពន្ធយួនមួយ ។ គាត់ពិសោធន៍ជាមួយវាអស់ប្រហែល៤ឆ្នាំ ក៏ចែកផ្លូវគ្នាដើរទៅតែគ្នាកូនសោះ ។ គាត់បាននិយាយប្រាប់ខ្ញុំថា ៖ ពូជយួនចៅកុំភ្លេចឲ្យសោះ បើស្រឡាញ់វាគ្រាន់តែរាប់អាណាបានហើយ បើជ្រុលទៅសេពគប់ ត្រូវគុបវាឲ្យបានមុន កុំឲ្យវាគុបទាស់ តែបើវាគុបទាស់ហើយ សូម្បីទោស្តីបក៏អស់ដែរ ។ នេះជាបណ្តាំរបស់ជិតខ្ញុំ ។

បន្តរឿងព្រះនាងអង្គចូរតទៅទៀត ព្រះនាងចូរមិនត្រូវត្រូវណាស់ម្តងថា អីចេះម្តងថា អីចេះ ធ្វើឲ្យព្រះជ័យជេដ្ឋាទី២រិលក្បួងគ្រប់ឧបាយកលរបស់វា ។

ព្រះនាងអង្គចូរជាបុត្រីទី៨ នៃព្រះចៅយ៉ាឡុងស្តេចក្រុងវ៉ៃ ។ ប្រជាស្រ្តីយួនគេនិយមហៅឈ្មោះព្រះនាងថា «ព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រិយ៍កុជិន» ។ ព្រះនាងតាំងពីមករូបរសជាមួយព្រះបាទជ័យជេដ្ឋាទី២ ក៏មានព្រះរាជបុត្រីមួយព្រះអង្គ ទ្រង់ថ្វាយព្រះនាមថា ព្រះអង្គម្ចាស់អង្គញ្ញក្សត្រិ ។ កាលបើបានបុត្រីមួយហើយ ព្រះនាងអង្គចូរមានអាកប្បកិរិយាប្លែកពីព្រះចៅយើងជាតិច្នៃ ។ ក្រោយមកទៀត ព្រះនាងសុំអំណាចពីព្រះអង្គដើរកំសាន្តគ្រប់ខេត្តទាំងឡាយ ។ ដល់ឲ្យដើរកំសាន្តយូរៗទៅតាំងបែកប្រាជ្ញា ក៏ឡើងថ្វាយបង្គំព្រះស្វាមី សុំអំណាចដើរសួរសុខទុក្ខបណ្តាស្រ្តីខ្មែរ ដែលរស់នៅភូមិស្រុកខេត្តមួយៗ ជំនួសព្រះអង្គទៀត ។ ព្រះជ័យជេដ្ឋាទី២ក៏អនុញ្ញា

តដល់ព្រះនាងចូរ ឲ្យដើរសួរសុខទុក្ខរាស្ត្រស្រែចំការ គឺខេត្តបារាជៗ ហើយនិងខេត្តវាលប្រើសៗ ។

ព្រះនាងអង្គចូរបានទទួលច្បាប់អនុញ្ញាតពីស្វាមីឲ្យដើរសួរសុខទុក្ខខ្មែរ តែចំនួន ២ខេត្តទេ តែដោយអាងព្រះចៅខ្មែរជាស្វាមីសព្វព្រះទ័យខ្លាំង ក៏ជ្រុលហួសទៅបួនខេត្តឯណោះ។ គឺខេត្តញ៉ាត្រាងៗ និងខេត្តទួលតាមោកៗទៀត (យួនសព្វថ្ងៃហៅឈ្មោះខេត្តនេះថា ធូបូរម៉ូក) ។

ល្បិចកលដ៏ក្រខ្វក់របស់ព្រះនាងចូរមិនត្រឹមតែប៉ុណ្ណឹងទេ វាហ៊ានដល់ទៅលួចធ្វើសារពីប្រទេសខ្មែរ ទៅប្រាប់ដល់ទោរដ្ឋាភិបាលយ៉ាងខ្លាំង អំពីគំរោងការណ៍សម្ងាត់របស់វា ដែលបានធ្វើរួចហើយ ដើម្បីឲ្យរដ្ឋាភិបាលវាចាត់ការបញ្ជូនមកជាបន្ទាន់ ឆ្លុះបញ្ចាំងស្រួចយួនណាដែលគ្មានដីធ្លីធ្វើស្រែចំការ ធ្វើផ្ទះសំបែង ព្រោះដីនៅស្រុកខ្មែរសល់ទំនេរច្រើនណាស់ មិនខ្វះឲ្យរាស្ត្រយួននៅទេ ។

ឧបាយកលនេះមានប្រសិទ្ធិភាពណាស់ មិនយូរប៉ុន្មានរាស្ត្រយួនក៏មករស់នៅច្រើនក្រុមជាមួយខ្មែរ តកូនពូនជាចៅរាប់ក្បាលស្ទើរមិនអស់ ។ ដល់ឃើញរាស្ត្ររស់នៅកកកញ្ជាគ្រប់ទីកន្លែងហើយ គេក៏ប្រកាសប្រាប់បណ្តារាស្ត្រគេឲ្យដឹងគ្រប់គ្នាថា ៖ (ទឹកដីព្រះនាងកូជិនស៊ិន) យ៉ាងតែតភ្ញៀនខ្មាស់សោះតែម្តង ។ ចំណោទអស់ទាំងនេះត្រូវផ្អាកទៅលើព្រះជ័យជេដ្ឋាទី២ ដែលជាស្តេចគំរក់ចងក្រងប្រវត្តិសាស្ត្រយ៉ាងជួចត់ ទុកឲ្យជនជាតិខ្មែររងទុក្ខវេទនារហូតសព្វថ្ងៃ ក៏ព្រោះតែគំនិតព្រៃផ្សៃល្មោភតណ្ហារបស់ស្តេចអង្គនេះ ។

កូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយត្រៀមខ្លួនជាតិច្នៃ និងគាស់រំលើងបុសកែវយង់យួងរបស់ចោរបរទេស លើទឹកដីដ៏ធំធេងរបស់ខ្មែរ ដែលប្រវត្តិសាស្ត្របានចងក្រងទុកដោយអយុត្តិធម៌ ។

- ២ -

ចោរយួនប្លង់ខេត្តព្រះត្រពាំង

ដឹកម្តុំជាក្រោមមានសណ្តានប្លង់ព្រះព្រះស្រប លាតសន្ធឹងពីទិសឆិរតិទៅទិសឦសាន ។ ព្រំប្រទល់ខាងលិចទល់នឹងកម្ពុជាកណ្តាល ខាងត្បូងនិងខាងកើតទល់នឹងសមុទ្រចិន ខាងជើងទល់នឹងឆតរចំប៉ា ។ ទំហំដីមានប្រមាណមួយភាគបី ១/៣នៃកម្ពុជាកណ្តាល គឺប្រមាណ២៧០០គីឡូម៉ែត្រក្រឡាទ្វេគុណ ។ ដីនេះប្រវត្តិដើមជាកោះតូចៗ ដុះប្រមូលផ្តុំគ្នា ហើយក៏ក្លាយទៅជាដីទំនាបទាបស្មើ មានជីវជាតិ អាចដាំដំណាំបានផលល្អជាទីបំផុត ក្នុងជ្រោយឥណ្ឌូចិននេះ (Indochina) ។

ដឹកម្តុំជាក្រោមពីអតីតកាលចែកជា១៧ខេត្ត ។ ខេត្តនីមួយៗសុទ្ធតែមានទំហំធំៗណាស់ ។ លុះមកដល់សម័យអាណានិគមបារាំង គេនាំគ្នាពង្រីកខេត្តទាំងនោះទៅជា២១ខេត្តវិញ ។ ខេត្តទាំង១៧សម័យអតីតកាលមានឈ្មោះដូចតទៅនេះ ៖

- ០១- ខេត្តព្រះត្រពាំង (ត្រាប៊ីញ)
- ០២- ខេត្តពលលាវ (បាក់លីវ)
- ០៣- ខេត្តហ្គាំង (សុកត្រាំង)
- ០៤- ខេត្តទឹកខ្មៅ (កាម៉ៅ)
- ០៥- ខេត្តពាម (ហាឡៃង)
- ០៦- ខេត្តក្របួន-ស (រ៉ាជឃាំ)
- ០៧- ខេត្តបារាជ (ឡុងសៀង)
- ០៨- ខេត្តមាត់ជ្រូក (ចូវដុក)
- ០៩- ខេត្តរោងជីវី (តាយនិញ)
- ១០- ខេត្តព្រះស្នួត (ធូយ៉ូវម៉ូក)
- ១១- ខេត្តព្រៃឆតរ (សែហ្គាំង)
- ១២- ខេត្តមេ-ស (មី-ថ)
- ១៣- ខេត្តលង់ហោរ (ប៊ុញឡុង)
- ១៤- ខេត្តកំពង់បូស្សី (បឹងត្រែ)
- ១៥- ខេត្តព្រែកបូស្សី (កឹងថើ)
- ១៦- ខេត្តជីបូកកោង (ហ្គកុង)
- ១៧- ខេត្តជ្រូកជ័ក (សាដែក)

ក្នុងខេត្តដីមួយៗ មានចៅហ្វាយខេត្តខ្មែរម្នាក់ជាអាណាព្យាបាលមើលការខុសត្រូវ ។ ខណៈនេះ ខ្ញុំពុំបានរៀបរាប់ពីសកម្មភាពដ៏ឃោរឃៅរបស់ចៅហ្វាយមកលើបងប្អូនខ្មែរយើងនៅកម្ពុជាក្រោមទាំងអស់ទេ គឺគ្រាន់តែលើកយកខេត្តមួយ ក្នុងចំណោមខេត្តទាំង១៧នោះ មកបកស្រាយដើម្បីជាឯកសារជាសំន្មារតីក្នុងខ្មែរជំនាន់ក្រោយទាំងអស់ ឲ្យចាប់អារម្មណ៍ពីប្រវត្តិជូរចត់របស់បុព្វបុរសជំនាន់មុន ដែលបានតស៊ូក្រាញនគរក្នុងទីលានសមរម្យ ដើម្បីការពារបូរណភាពទឹកដី ព្រះពុទ្ធសាសនា និងសិទ្ធិសេរីភាពប្រជាជនខ្មែររាប់សែននាក់ក្នុងទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំងដែលមានលោកឧកញ៉ាសេនាបតី សីន-គុយ ជាប្រមុខខេត្តដីគំរូ ។

សម័យឧកញ៉ា សីន-គុយ ជាសម័យប្រើកាំបិត ពូថៅ ដាវ លំពែងជាអាវុធហើយយកសេះដីជាយានជំនិះ នៅពេលស្រុកមានសង្គ្រាមឈ្លានពានម្តងៗ ។

ផែនការប្រឆាំងយកទឹកដីកម្ពុជាក្រោមរបស់យើង មុនដំបូងស្តេចយួនបានចាត់មេទ័ពវាម្នាក់ឈ្មោះ ធីបេ មានផ្ទៃដីបងហើយខ្ពស់កំព្រឹងវិសយត្នោតលែ មុខមាត់កាចសាហាវដ៏ចម្រុះត្រូវវរបួស បញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថាជាជនស្រែកឈាមអ្នកស្លូតត្រង់ ។

ធីបេទទួលបញ្ជាពីស្តេចយួន ឲ្យនាំទ័ពមួយកងវរសេនាភូមិ ចូលមកទប់ទល់ខ្មែរនៅជ្វាយដែនកម្ពុជាកណ្តាល ហើយចាត់មេទ័ពម្នាក់ទៀតឈ្មោះ អុង-ឡូវ (ទ័ពនេះតាមឯកសារថា សាហាវជាងទ័ពណាទាំងអស់ ក្នុងចំណោមកងទ័ពយួនទាំងមូល) ប្រើឲ្យនាំទ័ព២កងវរសេនាភូមិ ចូលវាយសំរុកមកខេត្តព្រះត្រពាំងទាំងមូលឲ្យបាន ។

ដំបូងខ្ញុំនិយាយពីមេទ័ពយួនឈ្មោះ អុងធីបេ សីន ។ ទ័ពយួនធីបេ ក្នុងពេលបញ្ជាទ័ពចូលវាយទ័ពខ្មែរនៅតាមជ្វាយដែនយើង វាវាយទប់ទល់ៗជាបណ្តោះអាសន្នតែប៉ុណ្ណោះ មិនអាចបញ្ជាទ័ពឲ្យចូលប្រយុទ្ធជាមួយទ័ពខ្មែរខ្លាំងក្លាបានទេ ព្រោះទ័ពខ្មែរនៅតាមជ្វាយដែន ស្ថិតក្រោមបញ្ជាការលោក ម៉ុល ដែលមានល្បិចយុទ្ធសាស្ត្រក្នុងការប្រយុទ្ធយ៉ាងអង្គអាចយូរឆ្នាំមកហើយ ។

ចំណែកអាមេចោរ អុង-ឡូវ បាននាំទ័ពពីរកងវរសេនាភូមិ ចូលទៅប្រយុទ្ធឡោមព័ទ្ធខេត្តព្រះត្រពាំង ដែលរដ្ឋាភិបាលយើងបានចាត់លោកឧកញ៉ាសេនាបតី សីន-គុយ ឲ្យធ្វើជាចៅហ្វាយខេត្ត ។

លោកឧកញ៉ា សីន-គុយ មានផ្ទៃដីបងខ្ពស់ សម្បុរសណែកបាយ មានទឹកមុខសស្អាត ផ្ទៃថ្នាសធំទូលាយ សក់ស្រឡូតរាបស្មើទៅក្រោយ ។ លោកជារិះជនម្នាក់មានចិត្តក្តាហានគ្រប់កិច្ចការទូទៅ ហើយបានចូលបំរើជាតិតាំងពីអាយុ២០ឆ្នាំ ដែលជាទីពេញចិត្តរបស់ប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ។ រដ្ឋាភិបាលបានតែងតាំងងារជួនលោក ឧក-

ញ៉ាសេនាបតី សីន-គុយ ជាអភិបាលខេត្តព្រះត្រពាំង ។ វិវឌ្ឍន៍នេះ បរិបូណ៌ដោយគុណសម្បត្តិ ថវិកាសម្បត្តិ និងសុភាពរាបសា ស្គាល់តូចស្គាល់ធំ ហើយជាទីគោរពរាប់អានរបស់បណ្តាស្រ្តីខ្មែរគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ។

តាំងពីលោកឡើងកាន់តំណែងអភិបាលខេត្តពេលណាមក លោកមិនសូវបានសំរាកទេ ព្រោះរឿងប្រយុទ្ធជាមួយយួន បានចោទឡើងស្ទើររាល់ថ្ងៃ ។ លោកប្រើសង្គ្រាមគ្រប់បែបសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ អប់រំប្រជាស្រ្តីឲ្យដើរទៅរកផ្លូវសុភមង្គល ឲ្យស្រឡាញ់ជាតិសាសនា ឲ្យចង់បាច់សាមគ្គីវេញឧត្តមគតិជាផ្ទុយ រឹតចំណងមេត្រីភាពរវាងខ្មែរនិងខ្មែរឲ្យជិតស្និទ្ធ ។ សង្គ្រាមអាវុធ លោកចេញច្បាំងជាមួយទ័ពដោយផ្ទាល់ខ្លួន មិនថាបងប្អូនថាថ្ងៃ ។

ឧកញ៉ា សីន-គុយ ប្រមុខខេត្តព្រះត្រពាំង លោកមានសហការីជំនិតរបស់លោកទាំងអស់ឱ្យបសុទ្ធតែសហការីល្បីល្បាញក្នុងចំណោម ។ សហការីទី១ឈ្មោះ ភូឈ្មួយ គង់, លោកម៉ឺន ឯក, លោកតា ម៉ង់, លោកទេសា សោម (ខ្លះហៅអន្សាសោម) ហើយនិងលោកតា មនោ រស់ ។

សមាជិកទាំងឡាយនេះ ជាដៃស្តាំរបស់លោកឧកញ៉ា ធ្លាប់ហែលក្នុងភ្នាក់សង្គ្រាមរាប់រយឆ្នាំមកហើយៗមានជ័យជំនះលើពួកយួនជាជំរាប ។

ភូឈ្មួយ គង់ កើតនៅភូមិស្វាយសៀម ស្រុកថ្មី ខេត្តព្រះត្រពាំង ជាសហការីទី១ ហើយជាមនុស្សអង់អាចក្លាហាន បរិបូណ៌ដោយសីលឃ្លាសាទ កាប់មិនមុត ដុតមិនអេះ មានប្រាជ្ញាសំដីសំដៅលើសគេ ប៉ុន្តែជាមនុស្សចូលចិត្តរឿងសប្បាយស្រីញឹកញាប់ ។

លោកតា ម៉ង់ កើតនៅស្រុក ឧម្ពិល ខេត្តព្រៃកប្បសិរី មាឌធំទ្រដាប់ ច្រមុះស្រួច សម្បុរខ្មៅស្រអែម ជាមេបញ្ជាការម្នាក់ កាប់មិនមុត ចេះបំប៉នយ៉ាងពិតប្រាកដ ។

លោកហ្នឹង ឯក (តាមឯកសារថា មានស្រុកទេសមិនប្រាកដ) ជាមេបញ្ជាការក្លាហានលើសពីគេឯង ប្រាជ្ញារវាងវៃ ពួកពាក់ស្រគត់ស្រគុំ មិនចេះមើលងាយមិត្តភក្តិបួនរណាទេ ហើយមិនសូវនិយាយលេងផ្ដេសផ្ដាសផង ។ គាត់មានមន្តអាគមគាថាលើសគេទាំងអស់ ចេះជប់ពលក្នុងគំនុចស្មៅ ខ្ញុំក្លាយជាកងទ័ពក៏មាន ចេះបំប៉នខ្លួនចូលប្រយុទ្ធជាមួយស្របក់បាន ។ ចំណែកតាអន្សា សោម និងតាមនោរស់ ចេះមន្តអាគមដូចគេឯងដែរ ប៉ុន្តែឯកសារមិនបានបញ្ជាក់ថា នៅស្រុកណាជាស្រុកណាទេ ។ គាត់ជាមនុស្សស្មោះត្រង់បំផុត ចំពោះលោកឧកញ៉ា គុយ ហើយស្អប់ខ្ពើមយួនណាស់ ចូលច្បាំងជាមួយយួនម្តងៗ ស្ទើរតែកូនក្នុងអង្រ្នឹងមិនទុកផង ។ ស្ត្រីដែររបស់គាត់គេកោតខ្លាចគ្រប់ទិសទី ។

ទ័ពយួន អុង ឡូវ កំពុងចេញដំណើរជាបន្តបន្ទាប់គ្នា ពីខេត្តព្រៃនគរ បត់ក្បាលសំដៅទៅខេត្តព្រះត្រពាំង ដើម្បីបំផ្លាញជំរិតដ៏ល្បីល្បាញរបស់យើង ។ លោកចៅហ្វាយ គុយ មិនបានដឹងថា យួនគ្រោងការណ៍ជាងឈ្លីខេត្តរបស់លោកឲ្យវិ-
 ឆាសទេ ។ លោកស្មានខុសថា វាប្រាថ្នាវាយតែទិសខាងលិចប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រោយមកស្រាប់តែ អ្នកយកការណ៍សម្ងាត់របស់យើង ដាំព័ត៌មានមកប្រាប់លោកឧក-
 ញ៉ាថា មេទ័ពយួន អុង ឡូវ វាកំពុងតែលើកទ័ពមកឡោមព័ទ្ធខេត្តព្រះត្រពាំងក្នុងថ្ងៃនេះហើយ ។

បន្ទាន់នោះ លោកឧកញ៉ាវាយការណ៍ប្រាប់មេបញ្ជាការរបស់លោកទាំងអស់ ឲ្យត្រៀមខ្លួនចាំកំចាត់ពួកវាឲ្យចេញអស់ពីទឹកដី ។ លោកហ្វីន ឯក និងតា ម៉ង់ បានរៀបចំក្បួនការពាររង់ចាំជាស្រេច ឲ្យតែទ័ពអុងឡូវមកដល់ភ្លាម នឹងបញ្ជាទ័ពវាយលុកពុំបង្កង់ដៃឡើយ ។ មេបញ្ជាការនីមួយៗ ខំអស់ពីសមត្ថភាព កាន់អាវុធគ្រប់ៗដៃ ។

ក្បួនទ័ពលោក អន្សាសោម ត្រៀមចំនៅទិសខាងត្បូង ។ ក្បួនទ័ពតា ម៉ង់ នៅចាំប្រកកណ្តាល ។ ទ័ពលោកហ្វីន ឯក និងតា មនោរស៍ នៅចាំប្រកខាងជើង ។ គឺទុកតែចន្លោះប្រកមួយ ឲ្យទ័ពយួនវាចូលក្នុងអន្ទាក់ឡោមព័ទ្ធតែប៉ុណ្ណោះ ។

មិនយូរប៉ុន្មានទិសមរក្សមិមានចលនារសំរេក ប្រៀបបាននឹងពស់វែកបើកពពារ ឬមហាព្យុះសង្ហ័រកំពុងតែរំលើងគល់ឈើ ។ ការប្រយុទ្ធបានយកទូលកោងដីក្រហម ជ្រោយអន្សាធ្វើជាសមរក្សមិ ដែលមានវាលស្រឡះអាចមើលឃើញគ្នាទៅវិញទៅមក ត្រង់មានដើមឈើមួយធំជាសញ្ញា ។

ការប្រយុទ្ធជាមួយកងទ័ពយួននិងកងទ័ពខ្មែរ ប្រឡូកកាប់ចាក់គ្នាតាមក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រសម័យនោះ បានប្រព្រឹត្តទៅអស់រយៈពេលបីថ្ងៃ កងទ័ពស្លាប់គរជើងលើគ្នាដូចដំបូក ឈាមហូរដាចពោះដី ។

មួយថ្ងៃក្រោយទៀត ទ័ពយួនអុងឡូវទាន់ដៃជាងទ័ពខ្មែរ ក៏វាយដោះដៃដកថយតាមក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រ ទៅសម្ងំជួននៅក្នុងតំបន់ព្រៃក្រាស ដើម្បីរង់ចាំគ្នាវាបញ្ជាទ័ពជំនួយមកតាមក្រោយទៀត ។ យួនរត់ទៅបាត់ប្រហែល៣ថ្ងៃ ក៏ប្រមូលបានគ្លីគ្នាបានច្រើនជាងមុន ហើយលើកមកម្តងទៀត តម្រៀបក្បួនគ្នាដូចកណ្តាល ។ ការប្រយុទ្ធបានចាប់ផ្តើមឡើងយ៉ាងសាហាវ ។ ម្តងនេះគ្នាវាមានកម្លាំងជាងមុនមួយជាពីរ ។ មើលទៅក្នុងសមរក្សមិ ពលទាហានខ្មែរសម្លាប់ទ័ពយួនដូចសត្វពន្លាត់ ។ ប៉ុន្តែដោយពុំមានទ័ពជំនួយ យើងទាន់ដៃជាងយួនច្រើន ។ មេទ័ពម្នាក់ៗ កាលបើយល់ស្ថានការណ៍សឹក ពេលនេះបែបដុំដាច ក៏បញ្ជាទ័ពឲ្យវាយដោះដៃមួយរយៈសិន ។

ងាកមើលទៅទ័ពលោកហ្វីន ឯក ដែលកំពុងប្រយុទ្ធជាមួយពួកយុទ្ធជនមួយចំនួនធំ ពុំអាចទប់កម្លាំងជាមួយវាបាន ក៏បញ្ជាទ័ពថយតាមរបៀបយុទ្ធសាស្ត្រដែរ ។ ដឹកទ័ពថយផុតហើយ លោកហ្វីនឯកក៏ស្ទុះទៅវាលស្មៅម្ខាង លើកដៃប្រណាម្យ ឈឺបាតដៃ សូត្រមន្តអាគមបំបាំងខ្លួន ហើយរត់ទៅគូបគំនុចស្មៅច្រើនគំនុច ជុបធ្វើជាពលសេនាសិល្ប ដើម្បីប្រយុទ្ធតទល់យ៉ាងដំណើរសត្រូវ ។

តាមឯកសារបានបញ្ជាក់ថា ទ័ពសិល្បរបស់ហ្វីនឯក កាលបើជុបរួចហើយក៏ស្រែកបន្តរសម្លេងក្រវ័ញ្ចបីបទ រំពងព្រមគ្នាមួយរំពេច ។ ទ័ពយុទ្ធកាលបើឃើញទ័ពខ្មែរច្រើនដូច្នោះ ព្រឺខ្លួនឡើងសម្បុរគឺភ្នក់ ចង់រកកលដាក់មេផាយ ។ ប៉ុន្តែមេវាស្រែកគំរាមកំហែង ឲ្យចូលប្រឡូកជាមួយទ័ពសិល្បហ្វីនឯកទាំងប្រថុយស្បែក ។ ប្រយុទ្ធជាមួយសន្តិ ពួកយុទ្ធភយស្នាំងមុខ បែកញើសជោកថ្លាស ដោយកាប់ត្រូវតែទងស្មៅដាច់រុំប៉ាត់រុំប៉ាយ ហើយកំទេចស្មៅនោះ ហើរចូលភ្នែកពួកវា បណ្តាលឲ្យឈាមហូរត្របាញ់ រកមើលទិសតំបន់អីពុំឃើញសោះឡើយ ។ លោកហ្វីនឯក ឃើញសភាពការណ៍ដូច្នោះ ក៏ចូលទៅប្រឡូកជាមួយទាហានយុទ្ធនៃតម្លាក់ឯងទៀត ។ ពួកវាត្រូវស្លាប់គរជើងលើគ្នា ដោយឥទ្ធិពលរបស់ហ្វីនឯក ។

បើយើងងាកទៅមើលលោកតា ម៉ង់ ម្តងវិញ កាលបើឃើញលោកហ្វីនឯកសម្លេងយុទ្ធនៃតម្លាក់ឯងដូច្នោះ គាត់ក៏បញ្ជាទ័ពរបស់គាត់ ឲ្យទៅជួយយ៉ាងបន្ទាន់រហូតដល់ទាហានយុទ្ធ ទប់កម្លាំងតទៅទៀតមិនបាន ក៏នាំគ្នារត់ប្រាសអាមុ បាតជើងសព្វាតតែម្តង ។

ទោះបីត្រូវទទួលបរាជ័យយ៉ាងអាម៉ាស់ដូច្នោះក៏ដោយ ក៏ទ័ពអាចារយុទ្ធល្មោងពាន ពុំព្រមដឹកថយទៅក្រុងវើវិញដែរ គឺនៅបង្កប់ខ្លួនក្នុងព្រៃស្រោង រួចចាត់ត្នាវាឲ្យនាំសារទៅប្រាប់ថៅហ្វាយធំ ដើម្បីសុំជំនួយកងទ័ពមកទៀត ។

ចំណែកទ័ពខ្មែរយើង ក្រោយពីបានទទួលជោគជ័យ ដោយស្នាដៃដឹកំពូលរបស់ហ្វីនឯកមក លោកថៅហ្វាយគុយសប្បាយចិត្តណាស់ ក៏រៀបចំពិធីជប់លៀងយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ដើម្បីលើកទឹកចិត្តយុទ្ធជនស្នេហាជាតិ ។

-២-

សកម្មភាពចៅហ្វាយគុយ

យើងផ្អាកទៀងចំបាំងមួយត្រាសិន ដើម្បីដាក់ទៅតាមដានសកម្មភាពរបស់មេបញ្ជាការទាំង៥ ដែលជាសហការីផ្ទាល់របស់លោកចៅហ្វាយគុយ ។

បណ្តាសហការីទាំងអស់ លោក ទេសសោម គាត់មានវិបត្តិផ្លូវចិត្តជាមួយលោក ហ្នឹងឯក យូរមកហើយ ។ ទោះបីជួបឃើញញញឹមចាប់ដៃគ្នា ក៏ស្ថិតនៅក្នុងលក្ខណៈជាអាទិកំបាំងទាំងអស់ដែរ ។

តាំងពីចូលបំរើក្នុងកងទ័ពរបស់លោកចៅហ្វាយគុយ លោកហ្នឹងឯកគ្មានប្រាថ្នាអ្វី ក្រៅពីទឹកចិត្តស្នេហាជាតិដោយស្មោះត្រង់ ដើម្បីចេញកំចាត់ចោរឃ្មុនឈ្មួញពាននោះទេ ។ កិច្ចការរបស់គាត់ចំពោះជាតិ ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយ សីន-គុយ ប្រមុខខេត្តព្រះត្រពាំងស្រឡាញ់ពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។

លោក ទេសសោម ក៏មានគុណសម្បត្តិប្រហាក់ប្រហែលគ្នា នឹងលោកហ្នឹងឯកដែរ ។ ម្នាក់ៗសុទ្ធតែជាមេទ័ព ដែលមានថ្វីដៃខ្លាំងពូកែរៀងៗខ្លួន ។ ប៉ុន្តែបើនិយាយពីស្វាហាប់ហើយអង់អាចវិញ ប្រាកដជាលោក ហ្នឹងឯក គ្មានគូអ្វីមឡើយ ។

នៅពេលដែលពួកយួនបាក់ទ័ព រត់ខ្ចាត់ខ្ចាយអស់ទៅនោះ មេបញ្ជាការខ្មែរយើងម្នាក់ៗ ខំដើរប្រមូលកងទ័ពដែលសល់ពីស្លាប់ មកផ្តុំគ្នាបោះជំរំសំរាកកាយ។ ប្លែកតែលោកតា ម៉ង់ និងលោក ហ្នឹងឯក ពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះទេ ដែលពុំបានឈប់សំរាកដោយស្ងៀមស្ងាត់ ព្រោះគាត់កំពុងតែរិះរកគ្រប់មធ្យោបាយ ដើម្បីទប់ទល់នឹងបញ្ហាមិត្រ ក្រែងវារត់ទៅបង្កទ័ពវាយសំរុក ចូលមកក្នុងខេត្តព្រះត្រពាំងជាថ្មីម្តងទៀត ។

មេទ័ពទាំងពីរ បានបណ្តើរគ្នាត្រសង់ទៅរកដើមឈើមួយធំខ្ពស់បែកមែកសាខា មានម្លប់ត្រឈឹងត្រឈៃ នៅឆ្ងាយដាច់ស្រយាលពីគេឯង ។

អង្គុយស្រួលចូលហើយ ហ្នឹងឯក ក៏ផ្តើមបន្តិកាប្រាប់ ៖

- ពេលនេះ, ពិតមែនតែយួនវាបាក់ទ័ពរត់ខ្ចាត់ខ្ចាយអស់, ប៉ុន្តែវាមិនខានចុះចាញ់យើងទេ ។ យើងធ្លាប់ឮឃ្លីយូរហើយ ទ័ពអង្គុយនេះកាចសាហាវណាស់ ។ កាលពីលើកមុន យើងទប់ទល់ជាមួយវាស្ទើរមិនឈ្នះម្តងរួចទៅហើយ ។ បើយើងមិនរកមធ្យោបាយតាមដានវា សម្រាប់បំបាត់ពូជពូជដែលដើយើងទេ ថ្ងៃក្រោយប្រាកដជាវាបង្កទ័ព មកឈ្លានពានយើងទៀតពុំខានឡើយ ។

សព្វថ្ងៃនេះ វាប្រើគ្រប់មធ្យោបាយ តាំងពីសង្គ្រាមផ្ទៃដាវ រហូតដល់សង្គ្រាម ចិត្តសាស្ត្រ ។ វាដើរពន្យល់បញ្ចុះបញ្ចូល បោកបញ្ឆោតស្មារតីទង់ខ្សោយរបស់បង ប្អូនខ្មែរយើង ឲ្យស្រឡាញ់របបគ្រប់គ្រងរបស់វា ។ វាហ៊ានចោលលុយដោយគិត សំចៃដៃ ដើម្បីទិញក្បាលជនរង្វង់ជាតិមួយចំនួនតូច ឲ្យបំរើផលប្រយោជន៍ខ្មៅ ងងឹតរបស់វា ។ ចំពោះខ្ញុំដែលមានឈាមជ័រជាខ្មែរ ពូជអ្នកចំបាំង គឺមិនព្រមលក់ ឧត្តមគតិយ៉ាងដាច់ខាត ហើយប្តេជ្ញាចិត្តតស៊ូរហូតថ្ងៃអវសាននៃជីវិត ។

លោកតា ម៉ង់ ឮ ហ្នឹងឯក និយាយយ៉ាងម៉ឹងម៉ាត់ដូច្នោះ គាត់សប្បាយចិត្តណាស់ ប្រញាប់ពោលពាក្យតបវិញឥតបង្អង់ ៖

- លោកនិយាយនេះចំជាត្រូវណាស់ ! យើងជាខ្មែរម្ចាស់ស្រុក ត្រូវតែមាន ស្មារតីអង់អាចតស៊ូជាធំធូ ។ ហើយជាពិសេស ត្រូវតែបង្ហាត់កងទ័ពឲ្យចេះប្រើសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រ ខ្ពស់ជាងវាមួយកំរិតទៀត ដើម្បីឲ្យស្របនឹងគំរោងការលោកចៅ ហ្វាយគុយ ដែលបានប្រកាសយ៉ាងមហោឡារិក ប្រាប់ប្រជាជនខ្មែរគ្រប់តំបន់ជន បទ កុំឲ្យជឿការយោសាធររបស់ពួកវា ហើយនាំគ្នាក្រោកឈរឡើង វាយកំទេចអំ ពើល្មោធពានឲ្យវិនាសផុតពូជពីទឹកដីខ្មែរយើង ។

មួយជីវិតនេះ ខ្ញុំបានសម្តែងហើយជាស្រេច គឺនិរាសណាជីវិតរបស់ខ្ញុំនោះសោះ ខ្ញុំ មិនឲ្យចោរយួនប្លន់យកទឹកដីបានមួយចំនាមយ៉ាងដាច់ខាត ។ ប៉ុន្តែការដែលឲ្យខ្ញុំ ព្រួយបារម្ភទៅអនាគតនោះ គឺនៅលើមន្ត្រីយើង ដែលមិនព្រមចុះសំរុងគ្នា ដូចទឹក ដឹងប្រេង ។ អ្នកខ្លះស្រែកបន្តរហែរឡើងតែមាត់ តែចិត្តគំនិតខ្មៅក្រខ្វក់ ពួករលួយ រកលេខដាក់គ្នា ។ ខ្លះខំតស៊ូក្រាញនរណាម្នាក់សមរម្យមិ ត្រឡប់ជាត្រូវទទួលពា ក្យចោទយ៉ាងអយុត្តិធម៌ទៅវិញ ។

ដូច្នោះ តើកម្លាំងសាមគ្គីស្ថិតនៅត្រង់ណា ?

លោកតា ម៉ង់ ដកដង្ហើមធំមួយរយៈ ទើបបន្តទៀត ៖

សព្វថ្ងៃនេះ សង្គ្រាមល្មោធពានបានរាតត្បាតស្ទើរតែគ្រប់ខេត្តរបស់យើង នៅផ្នែកខាងជើងដីក្រោមនេះទៅហើយ ។ ប៉ុន្តែខេត្តព្រះត្រពាំងយើង មានវាសនា អាក្រក់ ហើយធ្ងន់ជាងខេត្តគេទាំងអស់ ។ ឥឡូវនេះ បើយើងមិនចាត់ការតាមប្រជុំ ព្រះជនរបស់ពួកវាភ្លាមៗទេ យើងប្រាកដជាទទួលគ្រោះថ្នាក់ទៅថ្ងៃក្រោយមិនខាន ។

ប៉ុន្តែរឿងហ្នឹង លោកមេទ័ពប្រហែលជាប្រាប់ខ្លះហើយ ចំពោះអំពើដែលស ហាការីខ្លះរបស់លោកសេនាបតី រៀបគំរោងការល្បួននិសត្តក្នុង ដើម្បីជំនឿម អំណាចនិងបុណ្យសក្តិ ។ តួយ៉ាងដូចភូលប្បយ គង់ ជាឧទាហរណ៍ ។ ជននេះដើរ ឆ្កិះឆ្កៀលគេពីសំណាក់មួយទៅសំណាក់មួយ បង្កើតជាចលាចលផ្ទៃក្នុងគួរឲ្យព្រឺ ខ្លាច ។

ប៉ុន្តែរឿងហ្នឹងយើងគួរតែបញ្ចប់វាតែប៉ុណ្ណឹងចុះ ព្រោះយើងជាអ្នកដេកព្រៃ ដែលពុំមានពេលនឹងជិះបញ្ជីផ្ទៃក្នុងឲ្យជ្រុះស្រឡះ ក្រៅពីលោកចៅហ្វាយឡើយ។

ហ្នឹងឯកពួកម៉ង់ ពោលពាក្យយ៉ាងក្បោយដូច្នោះ ក៏បើកភ្នែកមូលក្រឡង់ ដូចប្រាក់កាក់ បញ្ជាក់សួរថែមទៀត ៖

- យី ! ពុំមែនទេឬលោក ? ព្រោះអ្នកខ្លះច្រើនតែបញ្ចេញលក្ខណៈតាមសំបក ក្រៅ តែគំនិតមានរយាទប្រដៅជ្រុះ ហើយធ្វើការជនផលទៀតផង ។ បើតាមខ្ញុំដឹងអាកប្បកិរិយាភូណ្ណ គង់ តែប៉ុណ្ណឹងទេ ព្រោះការវាយអែបស៊ីអែបវាជារឿងម្យ៉ាង សំរាប់មនុស្សដែលមានចរិករបៀបនេះ ។ យើងយកជាការពិតក្រែងមិនបានណា តា ម៉ង់ ឯក់ក្បាលមួយៗ រួចបញ្ជាក់តទៀត ៖

- លោកនិយាយនេះខ្ញុំស្តាប់បានហើយ ៗមិនមែនបានសេចក្តីថា ខ្ញុំស្តាប់ខ្លឹម ឬច្រណែននឹងមុខការរបស់គេនោះទេ ។ ប៉ុន្តែតាមការសង្កេតផ្ទាល់របស់ខ្ញុំ ខ្ញុំយល់ថាមនុស្សល្អឬអាក្រក់ ប្រាកដជាបញ្ចេញអាកប្បកិរិយាយ៉ាងជាក់ច្បាស់ឲ្យយើង ដឹងជាពុំខាន ។

លោក ហ្នឹងឯក ឯងមានចាប់អារម្មណ៍ទេ កាលលោកសេនាបតីហៅទៅរួម ប្រជុំលើកមុន លោកបានបញ្ជាក់ផ្តែផ្តាំជាចុងក្រោយថា ៖

- ការប្រយុទ្ធផ្ទាល់ជាមួយខ្មាំង កុំឲ្យមើលងាយខ្មាំង ថាអត់ថយជាងយើងឲ្យ សោះ ។ ការតស៊ូហាត់ពត់ស្មារតីកុំឲ្យតក់ស្លុត ជាការរបស់កងទ័ព ។ សាមគ្គីវេញ ត្រូវបញ្ជូនឲ្យបានជាផ្តុំមួយ ក៏ជាការរបស់កងទ័ពដែរ ។ ហើយលោកមានប្រសាសន៍ទៀតថា ៖

ការសន្តោសគ្នាទៅវិញទៅមក រវាងនាយទាហាននិងនាយទាហាន ក៏ចាត់ទុក ជាមហាក្រិះយ៉ាងមាំ សំរាប់ជាតិសាសន៍នីមួយៗ ។ ពិសេសទៅទៀត ស្រុកកើត សង្គ្រាម កុំច្រឡកច្រឡំរឿងស្រីញីឲ្យសោះ ព្រោះស្រីវាជាអារ្យធម៌សាហាវ ឬជាដី បោមហារិកក្នុងកងទ័ព ។ យើងត្រូវចាំទៀតថា យើងជាខ្មែរត្រូវយកប្រពន្ធខ្មែរ ។ បើយកប្រពន្ធយួន ក្នុងពេលស្រុកកើតសង្គ្រាមនេះ នយោបាយជាតិប្រាកដជាទន់ ខ្សោយជាពុំខាន ។

ប្រសាសន៍របស់លោកសេនាបតី មិនទាន់បានប៉ុន្មានថ្ងៃផង ល្បួង គង់ ប្រើ ស្លៀតនេះលើសដើមទៅទៀត។ លោកមើលឃើញទេម៉ែណោះ ស្រាប់តែបណ្តើរ ស្រីក្រមុំយួនយ៉ាងស្អាតលេខ១ យកមកកៀកកើយស្ទើរតែភ្លេចការងារអស់រលីង ។ ខ្ញុំព្រួយណាស់ ក្រែងស្រីយួននោះ វាជាភ្នាក់ងាររបស់យួនក៏មិនដឹង ។

លោក ហ្នឹងឯក ឯក់ក្បាលយល់ស្របនឹងសំដីដ៏ត្រឹមត្រូវរបស់លោកតា ម៉ង់ ហើយបន្តិកក្បត់បំបែកទិញ ៖

- លោកតាមានប្រសាសន៍នេះពិតជាត្រូវមែន ! ខ្ញុំពុំបានសង្កេតមើលលក្ខណៈវាឲ្យបានដិតដល់សោះ ។ តែខ្ញុំអាចចំណាំវាបានខ្លះៗយូរមកហើយ ខ្ញុំក៏លាក់ទុកក្នុងចិត្តមួយត្រាសិនទៅ ។ បើវាហ៊ានលក់ខ្ពស់ក្បាលឲ្យយួន ដោយបំរើនយោបាយរបស់វានោះ យើងត្រូវតែរួមកម្លាំងគ្នា កំចាត់វាបានមុនកាលៈទេសៈ ព្រោះបើទុកឲ្យវាដៅឲ្យតែចង្អៀតផែនដីទេ ។

ការចរចារវាងលោក ហ្គីនឯក និងលោកតា ម៉ង់ បានផ្លាស់ប្តូរយោបល់គ្នា ពីសំណាក់មួយទៅសំណាក់មួយយ៉ាងឆាប់រហ័ស ។ ភ្លាមនោះស្រាប់តែពួកសន្តិកម្មខ្យល់ ស្រែកសន្តាប់យ៉ាងរញ្ជួយដី ។ លោកហ្គីនឯកនិងតាម៉ង់ ក្រឡេកមើលទៅចំហាងខ្ពស់ ឃើញទ័ពយួនក្បាលខ្លាចរត់តម្រង់មកតែម្តង ។

មេទ័ពទាំងពីរមិនបង្កង់ឲ្យខាតពេលយូរទេ ប្រញាប់ដាំគ្នាស្ទុះទៅកាន់ជំរំទ័ពរៀងៗខ្លួន ហើយស្រែកបញ្ជាទ័ពឲ្យចូលទៅប្រយុទ្ធជាមួយពួកវាភ្លាម ។

ការប្រយុទ្ធលើកនេះ ទ័ពខ្មែរយើងទន់ដៃយ៉ាងខ្លាំង ព្រោះពុំនឹកស្មានថាវាអាចបង្កទ័ពបានឆាប់រហ័ស ហើយមានគ្នាច្រើនក្បាលដូចស្រមោច បោលសំរុកចូលមកមិនខ្លាចស្លាប់អីចឹងសោះ ។

ទោះបីលោក ហ្គីនឯក និងលោកតា ម៉ង់ លោកមនោរស លោកទេសាសោម ខ្ញុំមកគ្នាបញ្ចេញថ្វីដៃអស់ពីសមត្ថភាពយ៉ាងណាក៏ដោយក៏ពុំអាចទប់ទល់ជាមួយពួកវាបានដែរ ។ ឱកាសនោះ លោក ហ្គីនឯក មានទឹកមុខក្រៀមសំដែងការអស់សង្ឃឹមជាខ្លាំង ។

គូប្រយុទ្ធបានប្រទ្រុកជាមួយគ្នាអស់ពេលមួយយប់មួយថ្ងៃ ។ កងទ័ពយើងមានគ្នាតិចកម្លាំងខ្សោយ ក៏វាវាយដកទ័ពថយទៅរកទិសដៅដែលលោកមេទ័ព ហ្គីនឯក បានបញ្ជាទុកជាស្រេច ។

ចំណែកលោកមេទ័ពដ៏ក្លាហាននោះវិញ ហាក់រឹងទៅឈររំពាំងពីមុខទ័ពសត្រូវ ហើយសូត្រគាថាបំប៉នខ្លួន ព្រមទាំងគួចស្មៅជប់ពលវាលវាលម៉ឺននាក់ប្រយុទ្ធតទល់នឹងទ័ពយួន អស់ពេលមួយរយៈធំ ទើបភៀសខ្លួនទៅតាមកងទ័ពខ្មែរ ដែលបានវាយដកថយផុតបាត់ស្រមោល ។

លោកចៅហ្វាយ គុយ ក្រោយពីបានដឹងថា ខ្មែរយើងបាក់ទ័ពចាញ់យួនហើយ លោករសាប់រសល់ក្នុងចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ។ មួយសន្ទុះ ទាហានម្នាក់រត់ត្រហេបត្រហេបមកជំរាបលោកថា ៖

លោក ហ្គីនឯក និងតាម៉ង់ ព្រមទាំងលោក មនោរស បាក់ទ័ពចាញ់គេហើយ ។ លោក ហ្គីនឯក បានបញ្ជាខ្ញុំបាទ ឲ្យមកអញ្ជើញព្រះតេជគុណរៀបចំខ្លួនចេញពីទីនេះភ្លាម ព្រោះទ័ពយើងនៅរង់ចាំទទួលព្រះតេជគុណខាងក្រៅឯណោះ ។ សូម

ព្រះតេជគុណប្រញាប់បង្កិត ទ័ពអង្គឡែកវាវាយលុកមកដល់ឥឡូវនេះហើយ ។ ទ័ព
វាសាហាវណាស់ ពួកយើងបោះជំទ័ពសំរាកក្នុងវត្តផ្លូវដូង រង់ចាំព្រះតេជគុណឯ
ណោះទានប្រោស !

អ្នកគាំសារជំរាបលោកឧកញ៉ា ស្ទើរតែមិនទាន់ទាន់ផុតកន្ទុយមាត់ផង ស្រា
បំតែកូលយូរ គង់ ដើមកដល់ បញ្ចេញកាយវិការយ៉ាងខែងរែង ។ ក្រោយខ្លួនមាន
ស្តាយដាវយ៉ាងសង្ហា បោះជំហានធ្ងន់ពាប់ទៅរកលោកឧកញ៉ា គុយ បំរុងហារមាត់
ជជែក តែក្រឡេកឃើញទាហានម្នាក់នៅក្បែរនោះ ក៏ឈរស្ងៀមទៅវិញ ។ លោក
ចៅហ្វាយ សីន-គុយ មើលមុខកូលយូរ គង់ បង្កិតក៏មានប្រសាសន៍ថា ៖

- លោកកូលយូរ ! សូមលោករៀបចំខ្លួន ចេញពីទីនេះទៅជាមួយខ្ញុំ ទ័ពយើ
ងចាញ់គេហើយ ពួកវាបំរុងឡោមព័ទ្ធខេត្តយើង ។ សូមលោករៀបចំខ្លួនប្រញាប់
បង្កិត ព្រោះលោកហ្នឹងឯក តាមង់ រង់ចាំយើងនៅវត្តផ្លូវដូងឯណោះ ។ បើយើងមិ
នគេចខ្លួនសិនទេ ជីវិតយើងត្រូវស្លាប់មុនការតស៊ូពុំខាន ។

កូលយូរ គង់ ឮលោកឧកញ៉ា គុយ ប្រាប់ ក៏ធ្វើបកយ៉ាងក្រអឺតក្រទម រួចប្រើ
ប្រយោគមួយឃ្លាទៅកាន់ចៅហ្វាយនាយថា ៖

- មិនគួរសោះតែម្តង ! លោក ហ្នឹងឯក តាមង់ ជាមនុស្សធ្លាប់អង្គអាចពុំមាន
អ្នកណាប្រៀបធៀបបាន ចុះម្តងណោះ ហេតុម្តេចក៏ខ្សោយអីម៉្លេះ ? បាក់ទ័ពចាញ់យួ
នស្រស់ៗអីចឹង ដូចជាមិនសមសោះ ។ ខ្ញុំស្តាយណាស់ដោយគ្មានខ្ញុំទៅប្រយុទ្ធជា
មួយផង ពេលនោះបើមានខ្ញុំ ស្លាប់រស់ក៏ល្អមើលដែរ ។ តាមយោបល់ខ្ញុំយល់ថា,
យើងមិនត្រូវរត់ចេញពីទីនេះទេ ! ត្រូវតែនៅប្រឡូកជាមួយពួកវាឲ្យឃើញសខ្មៅ
ម្តងសិន ។ ព្រោះការស្លាប់ជិះរស់ វាជាករណីយកិច្ចរបស់ទ័ពទេតើ ។ លោកឧក
ញ៉ាមិនយល់ស្រប ក៏បន្ថែមទៀត ៖

- ការយល់របស់លោកកូលយូរ ពេញជាត្រូវហើយ ! ប៉ុន្តែលោកកុំភ្លេចថា ខ្លា
ពីរខាំគ្នា ត្រូវតែមួយចាញ់មួយឈ្នះ យ៉ាងណាមិញយុទ្ធជនម្នាក់ៗ តើមានអ្នកណា
មួយចង់ធ្វើខ្លួនឲ្យបរាជ័យ ?... គឺគ្មានទាល់តែសោះ ។ ឥឡូវនេះកុំនិយាយច្រើន
ត្រូវតែចេញពីទីនេះមួយគ្រាសិន ។

ដល់ពេលលោកចៅហ្វាយ គុយ បង្ខំខ្លាំងពេក ទើបកូលយូរគង់យល់ស្រប
ព្រមគេចខ្លួនពីទីនេះទាំងក្តៅក្រហាយ ។ ប៉ុន្តែ ការក្បត់របស់កូលយូរ គង់ លោក
ចៅហ្វាយ គុយ មិនបានជ្រាបទេ ព្រោះជនដែលបង្កប់ខ្លួន ត្រាំពិសស៊ីរូងផ្ទៃក្នុងពិ
បាកបើករបាំងមុខវាណាស់ ។

មិត្តអើយចាំចុះ	បងប្អូនស្រីប្រុស	មើលជាតិខេមរា
ក្នុងជំនាន់នោះ	សមយុទ្ធជាញ៉ា	ឈឺចិត្តខ្លោចផ្សា

ស្នេហាទឹកដី	លោកខំពុះពារ	រក្សាខេមរា
ខេត្តខណ្ឌប្តី	ក្លាយសមុទ្រទុក្ខ ។	ហ្នឹងឯកតាម៉ង់
មេទពស្មោះត្រង់	ចិត្តខ្មែរបរិសុទ្ធ	ដង្ហែរដើរតាម
ឧកញ៉ាដាំមុខ	ភូមិយកត់ទុក្ខ	ក្បត់ជាតិដែនដី ។

ប្រមាណជាមួយខែកន្លងមក លោកចៅហ្វាយ គុយ បានកោះហៅសហការីទាំងអស់មករួមប្រជុំ ដើម្បីរិះរកមធ្យោបាយដេញកំចាត់ខ្មាំងចេញពីខេត្តព្រះត្រពាំង ។ កាលបើសហការីមកជួបជុំគ្នាហើយ លោកប្រមុខខេត្តក្រោកឡើងសំដែងការគួរសមក្នុងអង្គប្រជុំ រួចទើបមានប្រសាសន៍ថា ៖

- ម្តងនេះ យើងត្រូវទទួលបរាជ័យយ៉ាងជួរចត់ ។ ប៉ុន្តែយើងមិនតូចចិត្តទេ ! ធ្វើម្តេចត្រូវយើងមានចំណុចតិចជាងគេ ។ ឥឡូវនេះយើងប្រមូលក្តីត្នាបានខ្លះមកវិញហើយ ។ ខ្ញុំជឿជាក់ថា បើយើងរួមសាមគ្គីត្នា ប្រាកដជាមានជំហរវិញប្តឹង ក្នុងការវាយកំចាត់វាជាពុំខាន ។ យើងជាទាហាន ត្រូវតែយល់វិធីយកដទៃឲ្យច្បាស់ ស្តាប់បង្គាប់របស់មេដែលបញ្ជាឲ្យអនុវត្ត ។ មិនត្រូវរត់ចោលសមរម្យមិ នៅពេលដែលកំពុងប្រយុទ្ធជាមួយខ្មាំងទេ ។ ត្រូវតាំងចិត្តមោះមុតប្តូរស្លាប់ប្តូររស់ដើម្បីជាតិសាសនា ។

ថ្លែណាកូបខ្ញុំ ! សូមអស់លោកកត់ទុក្ខក្នុងចិត្តចុះ មួយជីវិតនេះ ខ្ញុំសុខចិត្តស្លាប់ ដើម្បីជាតិមាតុភូមិជាទីស្នេហា គឺមិនរស់នៅក្រោមការជិះជាំជាន់របស់បច្ចាមិត្រយ៉ាងជាថ្ងៃខាត ។

ម៉្យាងទៀត កងទ័ពយើងត្រូវតែចេះវិជ្ជាចិត្តសាស្ត្រ ប្រាប់ពន្យល់បងប្អូនកម្មករ កសិករ រាស្ត្រស្រែចំការឲ្យភ្ញាក់រលឹកស្មារតីឡើង កុំចាញ់ឧបាយកលយួនឲ្យសោះ ព្រោះវាជាសត្រូវស្មារតីជនរបស់ខ្មែរប្រចាំសតវត្សមកហើយ ។

ដំបូន្មានរបស់លោកចៅហ្វាយ គុយ ធ្វើឲ្យសហការីទាំងអស់ពេញចិត្តយ៉ាងខ្លាំងណាស់ ហើយប្តេជ្ញាចិត្តអនុវត្តគោលការណ៍ទាំងនេះ រហូតបានសំរេចជោគជ័យវិញនោះលោកតា ម៉ង់ ក៏ក្រោកឈរឡើងហើយនិយាយថា ៖

- ប្រសាសន៍របស់លោកចៅហ្វាយម្ចាស់ ប្រាកដជាមានតម្លៃ ពុំអាចវាស់ស្ទង់បានឡើយ ។ ប៉ុន្តែ ខ្ញុំបាទព្រួយបារម្ភជាទីបំផុត ដោយខ្លាចក្រែងមានពួកយើងដែលធ្វើការផ្តល់នឹងលោកម្ចាស់ បែកបាក់សាមគ្គីត្នា ធ្លាក់ឲ្យខូចគំរោងការណ៍ប្រសើរនេះ ។

លោកតា ម៉ង់ និយាយចប់ ទើប ហ្នឹងឯក ក្រោកឈរឡើងពោលបន្តទៀត ៖
- តាមខ្ញុំយល់ ការតស៊ូរបស់យើង មានស្មើគ្រប់ៗគ្នាទាំងអស់ ។ ប៉ុន្តែអ្នកខ្លះ

តស៊ូតែលើបច្ចុប្បន្ន មាត់ក្រៅប៉ុណ្ណោះ តើមានប្រសិទ្ធិភាពអ្វីចំពោះសង្គ្រាមឈ្លានពាន ដូចសព្វថ្ងៃនេះ ?

ខ្ញុំនិយាយនេះ គ្មានគោលបំណងចង់ឲ្យប៉ះពាល់ដល់កិត្តិអស់លោកណាម្នាក់ ទេ គឺនិយាយក្នុងនាមរកការពិតតែប៉ុណ្ណោះ ។ ប៉ុន្តែអស់លោកគួរតែយល់ឲ្យច្បាស់ថា <សម្បត្តិក្នុងផ្ទះដែលបាត់បង់ គឺព្រោះតែចោរក្នុងលួចប៉ុណ្ណោះយកទៅលាក់ > ។

សម្តីរបស់ ហ្វីនឯក ប៉ុន្មានប្រយោគនេះ ធ្វើឲ្យអង្គប្រជុំចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង ដោយពុំយល់ឆ្ងល់ដែលបង្កប់អាថ៌កំបាំងដ៏ស្មុគស្មាញនេះឡើយ ។ ភូឈ្មួយគង់ មិនមុខចុះមួយសន្ទុះក៏ក្រោកឈរឡើងបញ្ចេញផ្ទាំងមុខញញឹមយ៉ាងសោះកក្រោះ ហើយបោះសំដីដូចចោលដឹងទាំងដង ៖

- លោក ហ្វីនឯក មានប្រសាសន៍អម្បាញមិញនេះចំណាត់ផ្សេង ! តែនៅមិនទាន់ពេញលក្ខណៈពិតប្រាកដ ។ បើមិនយល់ទាន់ទេ ខ្ញុំសូមជួយថែមបន្តិចទៀត ហើយសូមលោកកុំច្រឡំជើងលេខឲ្យសោះ ។ លោកយល់ហើយតើ សព្វថ្ងៃនេះ មេទ័ពខ្មែរយើងមានទាន់បែកបាក់គ្នាឯណា ? ហេតុអ្វីក៏លោកលើកយកបញ្ហានេះ មកចោទដើម្បីខានអង្គប្រជុំ ឲ្យបំបែកអារម្មណ៍ពីសង្គ្រាមឈ្លានពានរបស់យួន មកលើទ្វីបខេត្តយើងទៅវិញ ?...

គួរឲ្យស្តាយដែរ ! ដែលលោកទំបង្វែងដាន រឿងជាតិបញ្ចូលក្នុងរឿងផ្ទាល់ខ្លួនយ៉ាងនេះ ។

លោកតា ម៉ង់ ពូសំដីភូឈ្មួយ គង់ ខឹងញ័រសាច់ ក្រោកឡើងនិយាយកាត់សំដីឆ្លើយតបរបស់ហ្វីនឯកភ្លាម ៖

- ភាសាលោកភូឈ្មួយ ប្រហែលជាច្រឡំខ្លួនលេខហើយ បានជាគាប់ច្រឡោតខឹងមិនដឹងទិសតំបន់យ៉ាងនេះ ។ ធ្វើអ្វីក៏ដោយ ដើម្បីឲ្យបានជោគជ័យនោះ គេត្រូវតែនិយាយពីការរួបរួមសាមគ្គីផ្ទៃក្នុងសិន ទើបអាចយកជ័យជំនះលើសត្រូវបាន ។ លោក ហ្វីនឯក និយាយនេះ ក៏មិនខុសពីប្រសាសន៍លោកចៅហ្វាយ ដែលតែងពោលផ្តេងផ្តាំជាញឹកញាប់ថា ៖ <សាមគ្គីគឺជាមហាគ្រឹះដ៏មាំក្នុងសង្គមជាតិ> នោះដែរ ។

ភូឈ្មួយ គង់ បើកភ្នែកធំត្រឡោតសម្លក់លោកតា ម៉ង់ ស្ទើរមិនព្រិចភ្នែកហើយស្ទុះក្រោកឡើងបំរុងនិងឆ្លើយតបវិញតាមកំហឹងចិត្តក្តៅ តែត្រូវលោកចៅហ្វាយធ្វើអន្តរាគមន៍បញ្ចប់យ៉ាងស្ងៀមស្ងាត់ ។

- ៤ -

ឈាមហូរលៅវត្តដួងជូង

សូមមិត្តបំបែរអារម្មណ៍ ទៅតាមជាតិពួកចោរឬដំទីកដីម្តងវិញ...

ក្រោយដែលបានទទួលជោគជ័យលើទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំង ទ័ពយួនអុំឡូរវា សហ្វាយចិត្តណាស់ បានរៀបចំពិធីជប់លៀងយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ហើយបញ្ជាបរិវារឲ្យដើរចាប់កូនក្រមុំវាស្រ្ត្រខ្មែរ ដែលមានរូបស្អាតៗ មកជាដំណើរលេងជាល្បែងតាមអំពើយង់ឃ្នងព្រៃផ្សែងរបស់ពួកវា ។

រំលងបានមួយថ្ងៃមកទៀត វាចេញប្រកាសប្រាប់បណ្តាវាស្រ្ត្រខ្មែរយួនគ្រប់ភូមិស្រុក ឲ្យគោរពតាមច្បាប់ទម្លាប់របស់វា ហើយទទួលស្គាល់វាជាស្តេចត្រាញ ក្នុងភូមិភាគដឹកម្តងក្រោមទាំងមូល ។ បើវាស្រ្ត្រខ្មែរណាម្នាក់ហ៊ានក្រោកឡើងប្រឆាំងនឹងនយោបាយផ្តាច់ការរបស់វា ប្រាកដជាត្រូវទទួលស្លាប់យ៉ាងអាណោចផងមុំខាង ។

កាលនោះ ខ្មែរខ្លះដែលពួនមុខសម្លុតសុខ ក៏បិទមាត់លែងហ៊ាននិយាយស្តីគឺបណ្តោយឲ្យវាជាដំណើរតាមអំពើចិត្ត ។

ខ្មែរខ្លះ ដែលមានស្មារតីស្នេហាជាតិ ក៏រៀសខ្លួនរត់ទៅចូលរួមជាសមាជិករបស់លោកសេនាបតី សីន-គុយ ដើម្បីរៀបគំរោងការណ៍វាយតបនឹងចោរឈ្មោធពាធិវិញ ។

រាល់ថ្ងៃទ័ពយួនអុំឡូរ តែងតែប្រើអំណាចព្រៃផ្សែង ទៅលើប្រជាជនខ្មែរស្ងួតត្រង់ ដោយកាប់សម្លាប់គ្នាឲ្យព្រើតដៃ ។ ឈាមក្រហមរត់ហូរច្រឡោក់ពាសពេញផ្ទៃផរណីនៃទីរួមខេត្ត ។

ដំណឹងនេះ ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយ គុយ ខ្លោចផ្សែក្នុងចិត្តខ្លាំងណាស់ ប៉ុន្តែលោកដោះស្រាយឲ្យខាងកាលៈទេសៈ ពុំបានយ៉ាងដាច់ខាត ពីព្រោះកម្លាំងទ័ពនៅទងខ្សោយពេក ពុំអាចវាស់ស្ទង់នឹងពួកវាបានឡើយ ។

លោកចៅហ្វាយគុយ បញ្ជាឲ្យលោកតា ម៉ង់ លោកហ្នឹងឯក លោកទេសាសោម និងលោកមនោរស៍ ដើរអប់រំអ្នកស្រុកទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ ឲ្យយល់ច្បាស់ពីរបបយោរយោ និងពារិកសាហាយង់ឃ្នងរបស់យួនអុំឡូរ លើវាស្រ្ត្រខ្មែរម្ចាស់ស្រុក

ចំណែកភូមិយួន គង់ វិញ មិនរវល់អើពើនឹងបញ្ហាប្រទេសជាតិ ដែលកំពុងធ្លាក់ចុះក្នុងភាពអាសន្ននេះទេ ។ មួយថ្ងៃៗគាត់ដេករិះរកតែមធ្យោបាយ ដើម្បីស-

ម្តាប់តាមដំ សង់គំនុំចិត្តតែប៉ុណ្ណោះ ។ រីឯតាមដំវិញ មានគំនិតផ្ទុយស្រឡះពីភូល្លយ យគង់ ដូចមេឃនិងដី ។ ព្រោះសំដីដែលគាត់បានបើកកកាយ នៅចំពោះមុខលោក ចៅហ្វាយ គុយ នោះ, គឺគ្មានបំណងអ្វីក្រៅពីចង់ឲ្យភូល្លយ គង់ ងាកបែរដើរទៅ រកផ្លូវត្រូវ ផ្លូវល្អនោះឡើយ ។

តាមឯកសារបានបញ្ជាក់ថា ភូល្លយគង់ ជាមនុស្សពូកែរលួយក្នុងសង្គមខ្មែរ ចូលចិត្តរំលោភលើស្រីភេទទទង់ខ្សោយ ឲ្យទទួលការឈឺចាប់ខ្លោចផ្សារប៉ុន្តែមិន អស់ ។ មួយជំពូកទៀត ជននេះស្រឡាញ់បុណ្យស្រីក្តីណាស់ ហើយយកបុណ្យ ស្រីក្តីនោះទៅជិះជាដំសង្កត់សង្កិនអ្នកស្មូតត្រង់ទៀតផង ។

អំពើអនាថាទាំងប៉ុន្មានរបស់ភូល្លយគង់, លោកចៅហ្វាយគុយ បានជ្រាបខ្លះ ដែរ ។ តែលោកចង់អប់រំមនុស្សខ្វល់ខ្វួច ឲ្យស្គាល់កំហុសខ្លួនឯងដើរមករកផ្លូវត្រូវ វិញ ទើបពុំមានដាក់ទណ្ឌកម្មធ្ងន់ធ្ងរអ្វី ចំពោះជនកំហុចនេះ ។

លោកចៅហ្វាយសីន-គុយ ខំប្រើសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រអប់រំ ទាហាននិងរាស្ត្រ ស្រែចំការ ពីបំណងរួម, គឺបណ្តេញទ្រព្យធនឲ្យចេញផុតពីទឹកដីកម្ពុជាក្រោម ដែល ជាមរតករបស់ខ្មែរ ។

លោកចៅហ្វាយគុយ រៀបចំកម្លាំងទ័ពបានមាំមួនបន្តិចហើយ ក៏ប្រើសង្គ្រាម វាយឆ្លុះទ័ពឃ្នងរាល់រាត្រី ដើម្បីរំខានវាមិនឲ្យដេកស្រណុកបាន ។

ឧបាយកលនេះ ធ្វើឲ្យមេទ័ពឃ្នងអង្គទ្បៅក្រហាយក្រពុលមុខដូចឆ្កុតជ្រូក ចេញប្រកាសប្រាប់ពួកឃ្នងគ្នាថា ៖ បើអ្នកណាម្នាក់អាចកាត់ក្បាលចៅហ្វាយគុយ ចាប់បានទាំងរស់ វានឹងឲ្យរង្វាន់តាមបំណង ហើយលើកតាំងជាមេទ័ពស្រួច លើផែនដីកម្ពុជាក្រោមនេះទៀតផង ។

ខណៈនោះ មានអាក្រក់បង្ហាក់ឈ្មោះអុង ឬ ស្ម័គ្រចិត្តចេញមុខរកឧកញ៉ាគុយ ដើម្បីកាត់ក្បាលយកមកជូនលោកមេទ័ពអុងទ្បៅ ។

បានទទួលការតែងតាំងជាមេទ័ពហើយ អុងបូកីនាំពលទាហានមួយចំនួនធំ ធ្វើដំណើរយ៉ាងគក្រឹកគក្រេង តម្រង់ឆ្ពោះទៅវត្តផ្លូវដូង ដែលជាទីតាំងទ័ពរបស់ លោកចៅហ្វាយគុយតែម្តង ។

មេទ័ពខ្មែរទាំងអស់បានប្រុងប្រៀបខ្លួនជាស្រេច ។ គ្រាន់តែក្រឡេកឃើញទ័ ពឃ្នងមកដល់ភ្លាម ក៏បញ្ជាទាហានឲ្យវាយទប់យ៉ាងបន្ទាន់ ។ ការប្រយុទ្ធបង្ហូរឈាម លើកនេះ មានសភាពសាហាវនិងឃោរឃៅណាស់ ។ មេទ័ពខ្មែរម្នាក់ៗ សុទ្ធតែ ប្តូរស្នាប់រស់ រត់ចូលទៅក្របែលក្បាលឃ្នង ដាច់ពីស្មាញាក់រលុះរលំដួល ដូចរលើ ងដើមឈើទាំងបួស ។

ទោះបីឃើញពលសេនាងាប់ គរជើងលើគ្នាដូចដំបូក ក៏អុងបូមិនព្រមដកទ័ព

ថយដែរ គិតវែស្រែកបញ្ជាឲ្យចូលកាប់សម្លាប់ខ្មែរ សូម្បីតែព្រះសង្ឃក៏វាពុំទុកឲ្យ
រស់នៅបានមួយដង្ហើមឡើយ ។

ការប្រយុទ្ធនេះបានប្រព្រឹត្តទៅអស់ពេលជាច្រើនយប់ច្រើនថ្ងៃ ។ ទ័ពយួនចេះ
តែមានជំនួយបន្តកន្លងគ្នាមិនចប់ ។ ចំណែកឯខាងខ្មែរយើងវិញ កាន់តែរលស់
បន្តិចម្តងៗ ដោយពុំមានព្រះមហាក្សត្រចាត់ទ័ពឲ្យទៅជួយស្រោចស្រង់សោះ ។
ព្រឹត្តិហេតុទាំងនេះ ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយគុយនឹកសង្វេគក្នុងចិត្តយ៉ាងខ្លាំង តែពុំ
អាចនឹងថ្លែងប្រាប់ជនទី២ណាបានឡើយ ។

ស្ថានការណ៍ធ្ងន់ពាប់ផ្តួងៗគ្នា ពុំអាចនឹងទប់ទល់បាន, លោកចៅហ្វាយគុយក៏
បញ្ជាឲ្យមេទ័ពទាំងអស់វាយដឹកខ្លួនថយតាមក្បាលយុទ្ធសាស្ត្រមួយរយៈទៀត ដើម្បី
រង់ចាំទ័ពជំនួយពីខេត្តនានា ។

ទ័ពយួនកាលបើឃើញខ្មែរខ្សោយកម្លាំងដូច្នោះ ហរិតតែវាយបង្ខំខ្លាំងឡើងៗ
ដើម្បីពុំឲ្យចាប់ចៅហ្វាយគុយឲ្យបានទាំងរស់ យកទៅជូនអុងឡូវជាចៅហ្វាយនាយ
របស់វា ។

ហ្នឹងឯក យល់ហេតុការណ៍ ស្ទុះវឹងទៅតាំងមុខទ័ពយួន រុចលូកដៃទៅក្នុងថ្នក់
ចាប់ស្រូវមួយក្តាប់យ៉ាងណែន សូត្រគាថាបាចបញ្ជាសឡូល កើតជាទ័ពសេះម្ភ-
យចំនួន ឈរត្រៀបត្រារាំងផ្លូវសត្រូវជាប់ ។ បន្ទាប់មកមេទ័ពដ៏ជំនាញនេះហាក់វឹង
ទៅខាងឆ្វេង ចាប់ក្របួចចុងស្មៅក្នុងចុងជាច្រើនកន្លែង បង្កើតបានជាពលសេនា
ប្រដាប់ដោយដាវលំពែងឈរជាជួរ តាមលក្ខណៈយុទ្ធសាស្ត្រ ពួកយួនឃើញដូ-
ច្នោះ នឹកឆ្ងល់និងភ័យលោះព្រលឹង ។ ព្រោះការប្រយុទ្ធគ្នានៅក្នុងវត្តផ្លូវដូងអំពាញ
មិញនេះ ទ័ពខ្មែរមានតិចតួចស្តើងណាស់ ។ ឥឡូវម្តេចក៏ច្រើនកកស្រទាប់
ឈរតម្រៀបក្បាលគ្នាដូចស្រមោចយ៉ាងហ្នឹង ?...

មេទ័ពអុងបូ យកដៃឈឺភ្នែកមួយសន្ទុះ ក៏ស្រែកពលទាហានឲ្យចូលកាប់ចាក់
យ៉ាងបន្ទាន់ ។ ទ័ពយួនចូលប្រឡូកកាប់សម្លាប់ទ័ពសិល្បរបស់ហ្នឹងឯក រលំដួល
លាន់ស្ទុះដូចរលើងដើមឈើទំហំ៧៧៧ តែគ្មានឃើញខ្មោចទាហានខ្មែរម្នាក់
សោះ ។

មេទ័ពអុងបូ នឹកម្តរម៉ៅក្តៅក្រហាយខ្លាំងណាស់ ចំកោងខ្នងស្រែកបញ្ជាទ័ព
ឲ្យវាយលុកមួយសន្ទុះធំទៀត រហូតបែកញើសហូរសស្រាក់ជោកខ្លួន ស្រាប់តែ
ទ័ពសិល្បរលាយបាត់ស្រមោលអស់រលឹង ។ បន្ទាប់មកវាក៏បំបែរក្បាលទ័ពត្រឡប់
ទៅបោះជំរុំយប់សំរាក នៅក្នុងបរិវេណវត្តផ្លូវដូងវិញ ។

ពួកចោរឈ្មួញពានបានលុកទន្រ្តាន កាប់គាស់បំផ្លាញកុដិព្រះសង្ឃ និងខ្វារប
ង្កូចព្រះវិហារ រើយកតម្កិរព្រះពុទ្ធសាសនា និងក្បួនមាត្រាអក្សរសាស្ត្រខ្មែរជិតកំ-

ទេចចោលយ៉ាងច្រាស់ជើង ដើម្បីលប់បំបាត់អក្សរសាស្ត្រជាតិរបស់យើង ។

បើងាកទៅតាមដាន លោកចៅហ្វាយកុយវិញម្តង ឃើញគាត់កំពុងតែទទួល ការឈឺចាប់ខ្លោចផ្សា ដាំពួកពលសេនាត់កាត់ព្រៃ ឆ្ពោះទៅរកទីដៅមួយថ្មីទៀត ។ គាត់ដើរចំណងជើងយល់ឃើញចិត្តកងទ័ពបណ្ឌិត ដើម្បីកុំឲ្យខូចទឹកចិត្ត និងការទទួល បរាជ័យដ៏ជួរចត់នេះ ។ គឺគាត់សង្ឃឹមថា ថ្ងៃណាមួយគង់តែកូនខ្មែរទាំងអស់ ភ្ញាក់ស្មារតីឡើង កាត់កាំបិតពូថៅ កាប់ក្បាលពួកសត្រូវប្រទេសជាតិ ឲ្យវិនាសផុតពូជ ជាពុំខាន ។

គាត់នាំកងទ័ពដើរអស់រយៈមួយយប់ពីរថ្ងៃ ទើបបានទៅដល់វត្តចេតិយដែល ជាវត្តខ្មែរមានបរិវេណដ៏ធំជាងវត្តជាច្រើន ។

វត្តចេតិយមានបណ្តាយប្រវែងជាង២០០ម៉ែត្រ ទទឹងប្រហែល២០០ម៉ែត្រ ។ ក្នុងវត្តមានព្រះសង្ឃបួសកាត់ព្រះពុទ្ធសាសនាចំនួន៥០អង្គ ។

តាមឯកសារ វត្តចេតិយនេះជាកើតពីពេលរបស់លោកចៅហ្វាយកុយ ដែល បានផ្តើមគំនិតកសាងឡើង រួមជាមួយនឹងពួកពុទ្ធបរិស័ទចំណុះជើងវត្ត ដើម្បីឧទ្ទិស កុសលថ្វាយចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា ។

លោកចៅហ្វាយ សីន-គុយ ជាវិរបុរសខ្មែរម្នាក់ ស្អាតស្អំក្នុងរឿងតណ្ហា កាល គាត់នៅពីកម្លោះ, មានជនជាតិបួនជាច្រើននាក់ បានលើកកូងក្រមុំយកមកជូន គាត់រាប់ក្បាលស្ទើរមិនអស់ តែគាត់មិនព្រមយកជាដាច់ខាត ទោះបីវាប្រើគ្រប់មធ្យោ បាយយ៉ាងណាក៏ដោយ ។ គាត់បានចាំដាក់ជាប់ក្នុងខ្នុរក្បាលជាដិថ្កាថា សត្រូវ យួននិងខ្មែរពិតជាពុំមានថ្ងៃនឹងបញ្ចប់បានឡើយ ។

កន្លងជាច្រើនឆ្នាំមកទៀត លោកក៏យល់ថា ការរស់នៅម្នាក់ឯងគ្មានប្រពន្ធកូន ប្រៀបបាននឹងផ្ទះគ្មានជញ្ជាំងបិទបាំង ឬដំណើរគ្មានទិសដៅ ។ ដូច្នេះគាត់ក៏សំរេច ចិត្តជាចុងក្រោយថា ត្រូវតែរកគ្រួសារដើម្បីកសាងអនាគតជីវិតរឿង ។

លោកឧកញ៉ាបានពឹងពាក់អ្នកចាស់ទុំ ក្នុងទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំង ឲ្យចូលទៅស្តី ដណ្តឹងនាងកញ្ញា ភឿន ដែលជាកូនកសិករស្នូតត្រង់ម្នាក់ នៅក្នុងភូមិចាប់ភ្លើងនា ជើងវត្តរបងចេតិយ ធ្វើជាភរិយារហូតទៅ ។

ដូច្នេះហើយ នៅពេលលោកចៅហ្វាយកុយ នាំទ័ពទៅដល់វត្តចេតិយភ្លាម, គាត់ក៏ចូលទៅសំពះអនុញ្ញាតព្រះគ្រូចៅអធិការ សុំឲ្យកងទ័ពស្នាក់អាស្រ័យនៅក្នុងទី វត្តជាបណ្តោះអាសន្នសិន ទំរាំរកមូលដ្ឋានបានត្រឹមត្រូវ រៀបចំរោងការណ៍វាយប ណ្តាញសត្រូវឈ្លានពានពីទឹកដីខ្មែរ ។

ក្រោយពេល ដែលបានទទួលសេចក្តីយល់ព្រមពីព្រះគ្រូចៅអធិការហើយ, លោកចៅហ្វាយកុយ អញ្ជើញចូលទៅក្នុងព្រះវិហារទៀត ដើម្បីថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធ-

ប្រដិមា ដែលជាតំណាងព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់ សុំជ្រកកោនក្រោមម្លប់បានមីព្រះអង្គ និង សុំជីកដឹកបំបាត់ធាតុទុកជាបណ្តោះអាសន្ន កុំឲ្យពួកសត្រូវយួនតាមរកឃើញ ។

បន្ទាប់មកគាត់បានប្រមូលអ្នកស្រុក មករួមប្រជុំបង្កើតជាគណៈកម្មការភូមិ និងអ្នកដើរយោសនា ណែនាំពន្យល់អប់រំបងប្អូនខ្មែរទាំងអស់ ឲ្យស្គាល់តម្លៃនៃព្រះ ពុទ្ធសាសនា ឲ្យគោរពព្រះពុទ្ធសាសនា ព្រោះព្រលាពុទ្ធសាសនាជាអង្គការធំបំផុត ក្នុងការបង្រួបបង្រួមគ្នា ឲ្យសាមគ្គីចងបាច់ជាផ្តងមួយ ។

លោកចៅហ្វាយកុយ បាននិយាយជាសំឡេងក្រើនរំពាក់ប្រជាពលរដ្ឋ ឲ្យបំផុសស្មារតីតស៊ូ ចាប់កាន់អាវុធក្រោកឡើងដើម្បីការពារភូមិស្រុក ដេញកំចាត់ចោរ យួនឬផ្តល់ប្រទេស ឲ្យវិទ្យាសាស្ត្រក្នុងពេលឆាប់ៗនេះ ។

វិធានការដ៏ត្រជាក់រស់លោកចៅហ្វាយកុយ ពីងផ្អែកទាំងស្រុងទៅលើព្រះពុទ្ធសាសនាជាមូលដ្ឋាន បានផ្សព្វផ្សាយគ្រប់ភូមិស្រុកទាំងអស់ បណ្តាលឲ្យរាស្ត្រ ខ្មែរទាំងប្រុសស្រីភ្នាក់ស្មារតី ចេះឈឺចាប់ រត់ចូលមករួមកម្លាំងគ្នាជាមួយចៅហ្វាយកុយជាបន្តបន្ទាប់រៀងរាល់ថ្ងៃ ។ អ្នកខ្លះដែលមានទ្រព្យសម្បត្តិច្រើន បានធ្វើវិភាគទានទូទាត់ទ័ពជាតិដោយចិត្តស្មោះសង្រួះថ្នាំជាទីបំផុត ។

ក្នុងរយៈពេលតែមួយខែប៉ុណ្ណោះ កងទ័ពលោកចៅហ្វាយកុយត្រូវកើនមួយ ជាពីរ ហើយមិនខ្វះស្បៀងអាហារចិញ្ចឹមទ័ពទៀតផង ។ លោកបានចាត់មេបញ្ជាការ និងគ្រូគង់ដារដំបងជាច្រើននាក់ ឲ្យបង្ហាត់ពលទាហានដែលទើបនឹងស្ម័គ្រចិត្ត ចូលមកថ្មី ដើម្បីឲ្យចេះក្បួនយុទ្ធសាស្ត្រ វាយលុកលូនក្រាបក្នុងសង្គ្រាម ។ ស្រីៗ គាំគ្នាសរុបដារលំពែង បិតព្រួញទាំងយប់ទាំងថ្ងៃគ្មានខ្លាចឆ្លើយហាត់ រហូតបាន ទទួលលទ្ធផលគួរជូនគំនិត ។

ងាកមើលទៅទ័ពលោកអន្សាសោម និងមនោរស ដែលចេញប្រតិបត្តិការរាល់ថ្ងៃ បានលួចវាយអ្នកទ័ពសត្រូវប៉ុន្មានឈប់ឈរឡើយ ។ រីឯលោកហ្នឹងឯកនិង តាម៉ង់ ដែលមានទឹកមុខក្រៀមស្រពោន ដោយឈឺចាប់នឹងសង្គ្រាមបរាជ័យរបស់ ខ្លួន មកមួយខែហើយនោះ ពេលនេះហាក់មានកម្លាំងបន្តិចឡើងវិញ ព្រោះឃើញ កងទ័ពខ្មែរយ៉ាងច្រើនកុះករ កំពុងបញ្ចេញសកម្មភាពរស់រវើក ដើម្បីប្រឆាំងទប់ ទល់នឹងសត្រូវរួម ។

តាម៉ង់ សម្លឹងមើលពលទាហានមួយត្រួស រួចងាកមកព្យញ្ជឹមដាក់ហ្នឹងឯក ព្រមទាំងបន្តិវាចាដោយរន្ធត់ចិត្ត ៖

- លោកហ្នឹងឯកខ្ញុំស្តាយណាស់ ដោយវិធានការណ៍របស់យើងយឺតយូរបន្តិច ទើបពួកសត្រូវវាចូលលុកលុយពាសពេញស្រុកយើងយ៉ាងនេះ ។ ម្យ៉ាងទៀត ទ័ពរដ្ឋាភិបាលមកជួយយើងក៏មិនកើតដែរ ព្រោះយួនវាបានវាយស្តាប់ផ្លូវរួចស្រេច

ទៅហើយ ម្តងនេះយើងពិបាកសង្ឃឹមណាស់ ។ ភូមិភាគដែនដីកម្ពុជាក្រោមទាំងមូល យូនវាយកបានស្ទើរតែគ្រប់កន្លែងអស់ទៅហើយ ។ ប៉ុន្តែ បើបងប្អូនខ្មែរយើងចេះរួបរួមសាមគ្គីគ្នាដូចពេលនេះរហូតទៅ ខ្ញុំនៅតែសង្ឃឹមនឹងជឿជាក់ថា យើងប្រាកដជាអាចរំដោះយកទេត្តព្រះត្រពាំងបានមកវិញមិនខាន ។

លោកហ្នឹងឯកក្បាលដាក់តាម៉ង់ ហើយចោលកន្ទុយភ្នែកសម្លឹងមើលទៅជើងមេឃឆ្ងាយដាច់សង្វែង ហាក់បញ្ជាក់ន័យថាសេចក្តីសង្ឃឹមមានប្រាកដមែន តែស្ថិតនៅឆ្ងាយសន្តិមណាស់ ។

មួយសន្ទុះធំ ទើបហ្នឹងឯកបន្តរន្ធនៃរូបរាងក្រចេញពីផែនទ្រង រួចពោលពាក្យមួយម៉ាត់ៗយ៉ាងច្បាស់លាស់ទៅកាន់មិត្តមួយ ៖

- ខ្ញុំមិនត្រឹមតែស្តាយស្រណោះប៉ុណ្ណោះទេ...ក្នុងមួយជីវិតខ្ញុំនេះ ខ្ញុំទទួលការឈឺចាប់ផ្តន្ទាប្រមាណ ។ ចិត្តខ្ញុំចង់ច្បាំងជាមួយយួនតែម្នាក់ឯង ទោះបីត្រូវស្លាប់ដូចសត្វពន្លាត់ ក៏ខ្ញុំមិនស្តាយដែរ ព្រោះអាករជីវិតរបស់ខ្ញុំជូនចត់ទាំងពីក្មេងមក ។ កាលណោះ គ្រាន់តែខ្ញុំដឹងក្តីឡើងភ្លាម ចោរយួនវាបានសម្លាប់គ្រួសារខ្ញុំអស់មួយផ្ទះ សូម្បីតែប្អូនស្រីរបស់ខ្ញុំដេកក្នុងអង្រឹង ក៏វាមិនទុកឲ្យរស់រានជីវិតដែរ។ ដោយខ្ញុំទទួលការឈឺចាប់នឹងអំពើយង់យូងរបស់វាដូច្នេះហើយ បានជាខ្ញុំស្ម័គ្រចិត្តចូលធ្វើទាហានតាំងពីអាយុ១០ឆ្នាំម៉្លេះ ។ តាំងពីនោះរហូតមកដល់ពេលនេះ ខ្ញុំធ្លាប់ចូលប្រឡូកក្នុងសង្គ្រាមរាប់មិនអស់ទេ ហើយក៏ពុំដែលត្រូវរបួសម្តងណាផង ។ ឥឡូវនេះ ទឹកចូលដល់ច្រមុះយើងហើយ ទោះបីមួយជំហានស្លាប់ ក៏ខ្ញុំមិនរាថយដែរ ។

លោកតាម៉ង់ ខ្ញុំយល់ឧត្តមគតិ និងទឹកចិត្តស្នេហាជាតិរបស់លោកយ៉ាងពិតប្រាកដណាស់ ហេតុនេះយើងទាំងពីរនាក់ត្រូវតែរួមដៃប្តូរស្តាប់រស់ជាមួយគ្នា ។ ខ្ញុំសង្ឃឹមថា ផែនការសម្ងាត់របស់យើង ដែលបានបង្កប់គ្រប់ទីកន្លែងនោះ ប្រាកដជាបានជោគជ័យពុំខាន ។

តាម៉ង់ត្រូវិក្បាលមួយៗដូចអស់សង្ឃឹម ហើយពោលពាក្យបញ្ជាក់ប្រាប់ហ្នឹងឯកម្តងទៀត ៖

- លោកហ្នឹងឯកនិយាយអម្បាញមិញនេះត្រូវណាស់ ! ប៉ុន្តែនៅមានចំណុចខ្លះ ដូចដែលខ្ញុំធ្លាប់និយាយប្រាប់លោក តាំងពីដើមរៀងមកថា គំរោងការណ៍សម្ងាត់របស់យើង បែកធ្លុះធ្លាយទៅបាន ក៏ដោយសារតែមនុស្សម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ដូចលោកជ្រាបស្រាប់ហើយ ។

ប៉ុន្មានថ្ងៃចុងក្រោយនេះ ខ្ញុំឃើញទឹកមុខលោកចៅហ្វាយយើងស្រងូតស្រងាត់ ហើយដល់ខ្ញុំលួចសួរគាត់ទៅ គាត់បានឲ្យប្រាប់ខ្ញុំថាយួនបានដឹងផែនការណ៍

សម្ងាត់របស់យើងច្រើនណាស់ ហើយវាចាត់ការទប់ទល់យ៉ាងបន្ទាន់ផង ។

លោកហ្វីឯកភ្ញាក់ខ្លួនព្រើតដូចគេចាប់កន្ត្រាក់ បញ្ជាក់សួរតាមដំបូងថា ៖

- លោកចៅហ្វាយដឹងព័ត៌មាននេះពីណាមក ?

- ហី ! គឺដឹងពីអ្នកយកការណ៍សម្ងាត់របស់យើងណា ! បើតាមខ្ញុំស្មានប្រាកដជាមិនខុសទេ, ប៉ុន្តែនិយាយប្រាប់គេ គ្មានអ្នកណាយកចិត្តទុកដាក់សោះ ។ ពេលឲ្យខ្លី បើយើងមិនសម្លាប់ភូឈ្មួញគង ក្នុងកាលៈទេសៈនេះទេ យើងប្រាកដជាត្រូវទទួលបានជ័យជំនះសមរម្យហើយ ។ តើយើង គួរទុកមនុស្សម្នាក់ឲ្យរស់ ដើម្បីជាតិស្លាប់ ?... ឬក៏សម្លាប់មនុស្សម្នាក់ ដើម្បីជាតិរស់ ?... ។

លោកហ្វីឯក ឃើញភ្លើងកំហឹងតាមដំនេះពុះពោរដល់កំរិត គាត់ក៏មិនមុខចុះសញ្ជឹងគិតមួយសន្ទុះ ទើបនិយាយ ៖

- គំនិតដ៏ខ្មៅក្រខ្វក់របស់ភូឈ្មួញគង ខ្ញុំដឹងខ្លះៗដែរ តែរកចាប់ភស្តុតាងពិតប្រាកដមិនទាន់បាន ។ ដូច្នេះ បើយើងសម្លាប់ភូឈ្មួញគង ក្នុងពេលនេះភ្លាមៗទៅក្រែងនាំឲ្យមានការស្តាយក្រោយ ។ ប៉ុន្តែ បើថ្ងៃណាយើងចាប់បានឯកសារជាក់ស្តែងរបស់វាហើយ គឺយើងមិនទុកវាហើយ គឺយើងមិនទុកវាឲ្យរស់បានមួយដង្ហើមយ៉ាងដាច់ខាត ។

តាមដំណើរដង្ហើមឆ្ងល់យូរ ហើយពន្យល់ហ្វីឯកថែមទៀត ៖

- មនុស្សលាក់ពុត ត្រាំពិសស៊ីរ៉ូងផ្ទៃក្នុងរបៀបភូឈ្មួញគងនេះ យើងពិបាកនឹងចាប់ភស្តុតាងរបស់វាបានជាក់ស្តែងណាស់ ព្រោះវាជាឆ្មាស្រាបក្រចក យកការលុតក្រាបជាត្រឹមខ្លះ ។ កាលពីថ្ងៃមុន វាបានប្រឌិតពាក្យមូលបង្គាប់យ៉ាងឧក្រិដ្ឋជំរាបលោកឧកញ៉ាថា ខ្ញុំប្រមាថមើលងាយបុណ្យស្រីក្តីរបស់វា ហើយចង់សម្លាប់វាខោលទៀត ។ ពេលនោះបើកុំតែ លោកឧកញ៉ាយល់ច្បាស់ ពីទឹកចិត្តស្មោះត្រង់របស់ខ្ញុំចំពោះជាតិ កុំអីប្រហែលជាស្លាប់ដោយអយុត្តិធម៌ទៅហើយ ។ សូមលោកហ្វីឯកជួយកត់ត្រានឹងចាំជាក់ក្នុងចិត្តចុះ បើខ្ញុំមិនស្លាប់ក្នុងសង្គ្រាមទេ ថ្ងៃណាមួយក៏ត្រូវតែស្លាប់ ដោយបានដៃប្រឡាក់ឈាមរបស់ភូឈ្មួញគងដែរ ។ សព្វថ្ងៃនេះវាកំពុងតែ ស្ថិតក្នុងលក្ខណៈជាខ្លាចាស់ចាំសីលយ៉ាងប្រាកដ ។

លោកហ្វីឯកនិងតាមដំ កំពុងតែវែកញែកអាថ៌កំបាំង ឆ្លុះរកក្រយៅក្បត់របស់ភូឈ្មួញគង ស្រាប់តែមានទាហានម្នាក់ ដើរចូលមកជំរាបថា ៖

- ព្រះតេជគុណ ! លោកឧកញ៉ា សូមអញ្ជើញព្រះតេជគុណទៅជួបជាប្រញាប់ ព្រោះមានរឿងសំខាន់ណាស់ទានប្រោស !

លោកហ្វីឯកនិងតាមដំស្តាប់ឮហើយ ក៏ប្រញាប់នាំគ្នាដើរឆ្ពោះទៅជំរំ លោកឧកញ៉ាជាបន្ទាន់ ។

លោកឧកញ៉ាឃើញសេដ្ឋានជិតទាំងពីរដាក់មកដល់ ក៏មានប្រសាសន៍ទាំង១
ជំនួសថា ៖

- តាមព័ត៌មានពីអ្នកស៊ើបការណ៍សម្ងាត់របស់យើង បាមច្រមកអម្បាញ់មិញ
នេះបញ្ជាក់ថា ទ័ពយួនអង្គបូ ដែលបោះជំរំនៅវត្តផ្លូវដូងនោះ វាកំពុងតែរៀបចំពិធី
ជប់លៀងមួយយ៉ាងគត្រឹកគត្រង ដើម្បីរំលឹកថ្ងៃជោគជ័យរបស់វា លើទីរួមខេត្ត
ព្រះត្រពាំងយើង ។ វាគាំគ្នាស្រែកហោរកញ្ជ្រៀវទ្រហឹងអឹងកង ចូលរុកទន្រ្ទានក្នុង
ព្រះវិហារ វាយកំទេចព្រះពុទ្ធប្បដិមា (១) ហើយយកដែកបោះក្នុងព្រះឧស្ម័នព្រះអង្គ
ធំ រួចយកឆ្នាំង ឆ្នែ ឆ្នា គោ ក្របី ទៅចងព្យួរណែងរណោង ក្នុងនយមើលងាយព្រះ
ពុទ្ធសាសនាយើងជាទីបំផុត ។ ឥឡូវនេះ យើងត្រូវតែរកមធ្យោបាយ ដោះស្រាយ
ឲ្យទាន់ពេលវេលា ។

តាមដំណឹងប្រសាសន៍លោកឧកញ៉ាចប់ ភ្លើងកំហឹងនេះឆ្កួលដល់កម្រិត ស្ទុះ
ក្រោកឡើងបញ្ចេញយោបល់ភ្លាម ៖

- អំពើព្រៃផ្សៃរបស់ពួកវា ក្នុងខណៈនេះ មិនអាចអត់ទ្រាំទៅទៀតបានទេ
ដាច់ខាតត្រូវតែលើកទ័ពទៅកំទេច ឲ្យវិនាសក្នុងពេលជាបន្ទាន់នេះ ។

តាមដំណឹងយាយចប់ ហ្នឹងឯកក៏បន្តថែមទៀត ៖

- តាមគំនិតខ្ញុំ គឺត្រូវតែអនុវត្តតាមយោបល់របស់លោកតាមដំ ព្រោះពេល
នេះវាកំពុងតែស៊ើបស្រាវវង្វេចខ្លួន យើងអាចវាយសន្លាប់យកជ័យជំនះបានដោ-
យងាយ ។ បើព្រឹត្តិការណ៍រុញមកឲ្យហើយ ហើយយើងមិនព្រមអនុវត្តនោះ ថ្ងៃ
ក្រោយប្រាកដជាពុំអាចរកកាលៈទេសៈដ៏ល្អនេះបានទៀតទេ !

យោបល់របស់លោកមេទ័ពទាំងពីរ ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយកុយពេញចិត្តខ្លាំង
ណាស់ ។ លោកញញឹមក្នុងន័យសង្ឃឹម ហើយងាកទៅរកភូមិយួនគង់ រួចបញ្ជាក់
ថា ៖

- លោកភូមិយួន ! សូមលោកប្រញាប់ធ្វើសារមួយ ធ្វើដំណឹងទៅជូនលោក
ទេសាសោម និងលោកមនោរស ឲ្យបានជ្រាបពីដំណឹងនេះផង ព្រោះទ័ពយើងត្រូវ
ចេញដំណើរឆ្ពោះទៅវត្តផ្លូវដូង ក្នុងពេលឥឡូវនេះហើយ ។

ចប់បញ្ហាលោកឧកញ៉ា ហ្នឹងឯកនិងតាមដំ ក៏ចាកចេញពីអង្គប្រជុំទៅកាន់ជំរំ
ទ័ពរៀងៗខ្លួន ដើម្បីប្រមូលទ័ពចេញដំណើរទៅកាន់សមរកុមិ ។

លោកឧកញ៉ារៀបចំគ្រឿងសាស្រ្តាវុធ និងផ្លាស់សំលៀកបំពាក់រួច កងទ័ពក៏
ស្រែកហោរកញ្ជ្រៀវបីដង ដើម្បីប្រសិទ្ធិពរជ័យ ហើយចេញដំណើរយ៉ាងស្ងាត់

(១) ច្បាប់ដ៏មនរសេរ ព្រះពុទ្ធបិមាភរ ១ បដិមា ប្រែចារុបសំណាក, បដិមាភរ អ្នកធ្វើរូបសំណាក ១

ស្ងៀមឆ្ពោះទៅរកទិសដៅ ។

តាមឯកសារបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា នៅពេលដែលកងទ័ពស្នេហាជាតិខ្មែរឃើងធ្វើដំណើរទៅជិតដល់ជំរំចោរយួនអុងបូ ដែលតាំងនៅក្នុងបរិវេណវត្តផ្លូវដូងនោះ ស្រាប់តែមេឃមីរងឆឹត ខ្យល់ព្យុះបក់បោកយ៉ាងខ្លាំង រន្ទះបាញ់កក្រើកប្រថពី ភ្លៀងបីមេឃាំងធំបង្ហូរចុះមក ទាំងកណ្តាលខែប្រាំងក្តៅហួតហែង ។ ហាក់ដូចជាទសបារមីនៃព្រះអង្គវត្តផ្លូវដូងដាក់បណ្តាសាដល់ពួកចោរយួនទឹកដី ដែលចូលជាដំណើរវត្តអាមាម ដុតបំផ្លាញព្រះពុទ្ធសាសនាដ៏ជាទីគោរពរបស់ខ្មែរឃើង ។

លោកឧកញ៉ាមិនទុកពេលឲ្យពួកចោរយួនដឹងខ្លួនទាន់ឡើយ ។ គាត់ក៏បញ្ជាទ័ពឲ្យវាយលុកជាបន្ទាន់ ។

ទ័ពយួនដែលស្រវឹងស្រា ដួលដេកគរជើងលើគ្នា ដូចសត្វធាតុនោះ ក្រឡេកឃើញទ័ពខ្មែរតំរូវកចូលទៅ ក៏ខំក្រោកប្រដៅប្រដាំបាច់អាវុធ ប្រយុទ្ធតទល់ទាំងប្រថុយស្បែក ។

ចំណែកមេទ័ពអុងបូវិញ ឃើញទាហានខ្មែរបញ្ចេញអាកប្បកិរិយាអង់អាច កាប់សម្លាប់ពលសេនាបស់វាស្លាប់ដូចគេហាល លោមហូររាបហ្នឹងស្ទើរទប់កំអុតពុំបាននោះ ក៏ភ័យស្លាំងមុខស្វាងស្រាមួយរំពេច ។

លោកហ្វឺនឯកនិងតាម៉ង់ មិនបង្អង់ដៃឲ្យខាងពេលវេលាទេ គេគាំគ្នាបង្ហើរផ្តែដាវដីមុត កាត់ផ្តាច់ក្បាលចោរយួនពីមួយទៅមួយ ជាចំធ្លាក់ពីស្មាជ្រុះរពុយរាប់កន្លះថ្ងៃស្ទើរមិនអស់ ។

មេទ័ពរបស់អុងបូក្រឡេកឃើញហ្វឺនឯកសាហាវដូចខ្លាត្រូវវរបួស ក៏ហួតដាវហាក់ផ្តាញមកពីចម្ងាយ ហើយយកាបរឹបៗពុំបង្អង់ដៃ ដើម្បីប្រល័យមេទ័ពខ្មែរដ៏កំពូលនេះ ។

តាម៉ង់ក្រឡេកឃើញទាន់លោតវីងពីចម្ងាយយារដាវ បញ្ឆោតឆ្លេងកាប់ស្តាំវិបៗពីរដងផ្តុំគ្នា ដងខ្លួនមេទ័ពរងអុងបូត្រូវដាច់ជាពីរកំណាត់ស្លាប់តែហោងភ្លាមមួយរំពេច ។

អុងបូក្រឡេកឃើញមេទ័ពរង ស្លាប់ដូចសត្វត្នាត់យ៉ាងនេះភ័យញ័រខ្លួនទទ្រើក រត់ឆ្លេងបំរុងរកច្រកជាក់មេជាយប្រាសអាមុ តែលោកចៅហ្វាយគុយក្រឡេកឃើញទាន់ ក៏ស្ទុះវីងដៃញាតាមកិតពីក្រោយ ។ អុងបូយល់ស្ថានការណ៍ធ្ងន់ពាប់ ដែលពុំអាចរំដោះខ្លួនរួច ក៏បែរមុខមកបញ្ចេញចង្អុមកាចសហាវជាក់លោកឧកញ៉ា ហើយយារដាវត្រូវវិលខ្វាល់កាប់ផ្តុំគ្នាពុំឈប់ឈរ ។

លោកឧកញ៉ាបញ្ចេញក្បាច់យុទ្ធសាស្ត្ររហស័យដូចផ្នែកបន្តោរ ត្រូវដាវឃើញតែពន្លឺសព្រាតៗ បង្ហូរមេទ័ពយួនលោតគេចវកីវាត់គយូរ ដកដង្ហើមស្ទើរពុំដល់

គ្នា ។

ដោយពុំអាចទប់ទល់នឹងកម្លាំងជាន់របស់លោកឧកញ៉ាបាន មេទ័ពយួនត្រចៀកស ក៏រត់បោះពួយលឿនស្មៅសំដៅទៅមុខព្រះវិហារ តែទោះជាយ៉ាងណាក៏ប្រមុខទេព្រះត្រពាំងមិនអនុញ្ញាត ឲ្យវារត់រួចយ៉ាងដាច់ខាត ។ លោកប្រញាប់រត់រឹងតាមពីក្រោយ ហើយយារជាន់កាប់វិប្ប ត្រូវស្មាអង្គបូ ដាច់សាច់ហូរឈាមមកកញ្ឆក់ដូចអារកមាត់ ។ ជនអសិរពិសឈឺចាប់ខ្លាំងណាស់ ក៏ងាកមកចាក់តបតវិញទាំងកម្រោលបួនជ្រុង ។

លោកឧកញ៉ាឃើញខ្លាចង្គុមរិល កំពុងតែត្រជិរខ្យល់រកស្លាប់ គាត់ក៏ប្រញាប់លោតហាល់ថយក្រោយមួយជំហាន យារជាន់កាប់ពីក្រោយរះឡើងលើ កាត់យកដៃឆ្លេងមួយចំហៀងរបស់មេទ័ពប្រដំទឹកដី បណ្តាលឲ្យវាលឺចុកចាប់ស្រែកទោទិរពងអាកាស ។ អង្គបូក្តៅចិត្តណាស់ ស្ទុះចូលចាក់លោកឧកញ៉ាទាំងទទឹងទិស តែវិរបុរសខ្មែរគេចផុត ហើយវេលាសងមួយជាន់ខ្លាច់ចម្លឹងជំនិររបស់វា បណ្តាលឲ្យឆ្ងាយពោះរៀនដួលទាក់ជើងញ័រទទ្រើកប្រកាច់ស្លាប់យ៉ាងទង្គឹក រកតែស្រែកមួយម៉ាត់ក៏មិនទាន់ផង ។

លោកឧកញ៉ាអោនកាត់ក្បាលអាមេចោរឈ្មួនពោធិ រួចបោះជំហានបំរុងនឹងវិលត្រឡប់ ទៅរកកងទ័ពជាតិវិញ ស្រាប់តែពួកសន្តិកម្មខ្យល់បក់វ្យុមកពីក្រោយ។ គាត់ក្រឡេកទៅឃើញ ទាហានយួនម្នាក់កាត់ជាន់ស្វាច ហាក់មកពីចម្ងាយផ្ទៃដីជាន់ចាក់តម្រង់គាត់ បំរុងទម្លាយផ្ទាំងទ្រូង ដើម្បីសងសឹកជំនួសគ្នាវា ។ តែលោកឧកញ៉ារហសណាស់ គាត់ផ្តល់ខ្លួនប្រមៀលពីរឺបីត្រឡប់ រួចស្ទុះក្រោកឡើងកាប់សងវិញពុំបង្អង់ដៃ បង្ខំឲ្យទាហានយួនចង្រៃត្រូវរបួស ឈាមហូរជោគខ្លួនទន់ជង្គង់ដួលស្លាប់ទាំងបិទភ្នែកមិនជិត ។

លោកហ្នឹងឯកនិងតាម៉ង់ ទាំងទ័ពវាយប្រហារចោរយួន ស្លាប់នឹងរត់ប្រាសអាម្បុអស់ហើយ ក្រឡេករកលោកចៅហ្វាយក្នុងទិសមរកមិពុំឃើញ គាត់ព្រួយបារម្ភក្នុងចិត្តខ្លាំងណាស់ បញ្ជាទ័ពឲ្យនាំគ្នាស្តាប់រកជាបន្ទាន់ ។ លុះទៅដល់មុខព្រះវិហារស្រាប់តែក្រឡេកឃើញ គាត់កំពុងតែយូរក្បាលមេទ័ពអង្គបូ ជួតផ្តែដាវដែលប្រឡាក់ឈាម ញាត់ចូលទៅក្នុងស្រោម ហើយងាកមកញញឹមពព្រាយជាក់ពលទាហានទាំងអស់គ្នា ។

ជោគជ័យតាំងនេះបានមកយ៉ាងត្រចះត្រចង់, បង្កើនស្មារតីកងទ័ពខ្មែរស្នេហាជាតិ ឲ្យមានសន្តិចិត្តអង់អាចមួយកំរិតទៀត ដើម្បីវាយបណ្តេញក្បាលពួកចោរឬដំប្រទេសជាតិមកភូមិ ឲ្យចេញផុតពីទឹកដីខ្មែរអព្យាក្រិតនិយមព្រះពុទ្ធសាសនា ។

កងទ័ពជាតិមកជួបជុំគ្នាអស់ហើយ ស្រែកជ័យយោសមួយឃ្លា បានបន្តឡើង

យ៉ាងកងរំពង ៖

- ជម្លោះ ! លោកចៅហ្វាយគុយ វិរបុរសខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ដ៏ក្លាហាន !
- ជម្លោះ ! លោកចៅហ្វាយគុយ វិរបុរសខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ដ៏ក្លាហាន !
- ជម្លោះ ! លោកចៅហ្វាយគុយ វិរបុរសខ្មែរកម្ពុជាក្រោម ដ៏ក្លាហាន !

- ៥ -

អន្តរាគមន៍ពយ្យន អូង-ឡូត

ក្រោយពីកាត់ក្បាលមេទ័ពយ្យនអង្គបូបាណហើយ, ចៅហ្វាយកុយក៏ចាត់ចែង បោះជំរំទ័ព នៅក្នុងវត្តផ្លូវដូងបន្តទៅទៀត ។ លោកខំអប់រំពលទាហាននៅខាងក្នុង និងពលទាហានដែលតាំងនៅគ្រប់ភូមិស្រុក ឲ្យស្គាល់ច្បាស់ពីប្រវត្តិពូជខ្មែរអ្នកជា ដើម្បីរួបរួមកម្លាំងគ្នាចេញកំចាត់ចោរយ្យន ចេញពីទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំង ។

លោកប្រាណពន្យល់ប្រាប់បងប្អូនខ្មែរ ពីសារវត្តាដ៏ថោកទាបរបស់ជនជាតិយ្យន ដែលមានចិត្តជាចោរ ដើរប្លន់ទឹកដីគេគ្រប់ទីកន្លែង តួប៉ាងដូចជាប្រទេសចម្ប៉ា និង ប្រទេសខ្មែរយើងជាដើម ។

បន្ទាប់ពីប្រាណពន្យល់ប្រាប់ពលរដ្ឋស្រុកស្រែចំការហើយ លោកចៅហ្វាយកុយ រៀបចំកងទ័ពដាក់បន្ថែមគ្រប់ទីកន្លែងទៀត ។ ព្រោះលោកយល់ច្បាស់ថា ៖ ការទទួលបរាជ័យនិងបាត់បង់មេទ័ពយ្យនដ៏ជំនាញក្នុងពេលនេះ ប្រាកដជាធ្វើឲ្យអង្គ ឡូតក្តៅក្រហាយហាក់មកទាំងភ្នែកពុំខាន ។

លោកចាត់អ្នកជំនាញការជាច្រើន ឲ្យរថនាគ្រឿងអាវុធ ដាវ លំពែង និងបិតព្រួញបន្ថែមទៀត ដើម្បីកុំឲ្យខ្វះខាតក្នុងសង្គ្រាមវាយលុក ដណ្តើមយកទីរួមខេត្តព្រះ ត្រពាំងនាពេលខាងមុខនេះ ។

លោកមេបញ្ជាការឈ្មោះ មនោរស៍ នៅគ្រប់គ្រងកងទ័ពតាមដាយដៃនិ ។ លោកទេសាសោម ឲ្យកាត់ទ័ពនៅក្នុងស្រុកប្រជុំពល (ស្រុកនេះអ្នកកម្ពុជាក្រោម ដាំគ្នាហោរត់មាត់ថា ស្រុកបន្ទាយក្រ ។ តែចូលមកក្នុងសម័យប្រធានាធិបតីដោះ- ឱនយៀម គេផ្លាស់ឈ្មោះស្រុកនេះ ទៅជាយ្យនអស់ហើយ) ។

ចំណែកហ្នឹងឯកនិងតាម៉ង់ លោកចៅហ្វាយកុយ ឲ្យកាត់ជាមេទ័ពស្រួចដោក ណ្តាល សំរាប់ការពារផ្ទៃក្នុងនិងបញ្ជាការទូទៅ ។

ក្រោយពេលដែលលោកចៅហ្វាយស៊ីន-គុយ វាយដណ្តើមយកវត្តផ្លូវដូងបា នមកវិញ យ្យនតែងចាត់ពួកវាឲ្យដើរ បញ្ចុះបញ្ចូលបងប្អូនខ្មែរ តាមរបៀបចិត្តសា- ស្ត្រ ហើយក្រុមមួយទៀត វាឲ្យដើរពន្យល់ប្រាប់វាស្ត្រខ្មែរយើង ឲ្យស្អប់លោកចៅ ហ្វាយកុយ ។ ពួកយ្យនពន្យល់ថា ចៅហ្វាយកុយ ជាជនចោលម្សៅតក្កវត្តជាតិមាតុ ភូមិ បង្កើតជាបក្សពួកដើរប្លន់គ្រប់កន្លែង កាប់សម្លាប់តែបងប្អូនខ្មែរគ្នាឯង ។ ពេ- លនេះពួកវាបានមកជួយបងប្អូនខ្មែរ ឲ្យរួចពីព្រោះថ្នាក់ចោរយ្យនហើយ ។

រាល់ថ្ងៃ ការប្រយុទ្ធគ្នារវាងយួននិងខ្មែរ លស់ពេលតិចណាស់ ដែលមុខដាវ គ្មានប្រឡាក់ឈាម ។ ថ្ងៃវាឲ្យទាហានវាដើរយោសនាតាមភូមិខ្មែរ ដល់យប់វាក៏ក្លែង ខ្លួនជាចោរលួចប្លន់ទ្រព្យសម្បត្តិ កាប់សម្លាប់ខ្មែរ ចាប់កូនក្រមុំខ្មែរយកទៅធ្វើបាប ហើយសម្លាប់ចោលតាមអំពើចិត្ត ។ រួចវាឲ្យពួកវាដើរយោសនាបន្តទៅទៀតថា ការ ប្លន់សម្លាប់បងប្អូនខ្មែរនេះ គឺជាពួកចៅហ្វាយកុយទាំងអស់ សូមបងប្អូនប្រុងប្រយ័ត្ន ត្រូវមែនទែន ថ្ងៃណាមួយវាគ្នាជិតបំផ្លាញផ្ទះសំបែងបងប្អូនហើយ ។

នេះជារឿងហូរទឹកភ្នែកមួយ ដែលបងប្អូនខ្មែរកម្ពុជាក្រោម សព្វថ្ងៃបៀមខ្លះ ឈាមរាប់សតវត្សមកហើយ ដោយសារតែអំពើបង្ខំដាងរបស់យួនចង្រៃនេះ ។ ដូច្នេះហើយ បានជាបងប្អូនខ្មែរនៅកម្ពុជាក្រោម កាន់ទម្លាប់មួយគឺ មិនឲ្យស្ត្រីខ្មែរ យកប្តីយួនទាល់តែសោះ ទោះបីមានភ្នាក់មួយៗ ក៏អ្នកនោះច្រើនល្អក់វង្វែងដោយ ការបង្ខំលរបស់ពួកវាតែប៉ុណ្ណោះ (ហើយត្រូវសង្គមខ្មែរកាត់ផ្តាច់ផងដែរ) ។

និយាយពីទ្រង់ខ្មែរយើងនៅវត្តផ្លូវដូងម្តងទៀត ។ កាលបើបានគ្នាចុះចូលរួមក ម្នាងច្រើនហើយ មានមេកោយខ្លះរកាំរកូសជាមួយគ្នា រហូតដល់ទៅមើលមុខគ្នា លែងត្រង់តែម្តង ។ ខ្លះសង្កឹតធ្មេញជាក់គ្នា ចង់ស៊ីសាច់ទាំងអស់ ព្រោះតែនិយម ការប្រពៃណាណាមិសគ្នា ។

លោកតាម៉ង់ ដៃគូលោកហ្វីនឯក ដែលមានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះជាតិ ត្រូវស្តាប់យ៉ាងអាចកំបាំង ។ ស្តាប់ដោយមានក្តាងដល់សម្លាប់ តែមិនដឹងជាមក ពីរឿងហេតុអ្វី ?

លោកចៅហ្វាយកុយ ឲ្យគេស៊ើបអង្កេតរកមុខអ្នកសម្លាប់តាម៉ង់ ក៏រកមិនឃើ ញទាល់តែសោះ ។ លោកមានការសោកស្តាយ និងអន្ទះអន្ទែងក្នុងចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ចំពោះការបាត់បង់មេបញ្ជាការដ៏ស្មោះត្រង់ម្នាក់នេះ ។ តាមឯកសារបញ្ជាក់ថា លោ កតាម៉ង់ស្លាប់នៅពេលថ្ងៃត្រង់ ខាងកើតវត្តផ្លូវដូង (ស្រុកកញ្ចោងផ្សារ) ។

ពេលដែលលោកចៅហ្វាយកុយប្រជុំមេបញ្ជាការគ្រប់គ្នា ស្រាប់តែបាត់តាម៉ង់ ម្នាក់ឯង មិនឃើញមកប្រជុំសោះ ។ លោកចៅហ្វាយក៏បាត់ឲ្យដើររកគ្រប់ប្រកល្អក អស់កន្លះថ្ងៃ ស្រាប់តែឃើញសពលោកតាម៉ង់ ដេកស្លូក ខ្លួនជាំខ្មៅ នៅក្រោមដើម ស្នែង ចម្ងាយប្រហែល៣០០ម៉ែត្រពីជម្រកវត្តផ្លូវដូង ។

ការសម្លាប់បិទមុខនេះ រកកត់សម្គាល់មិនបានទេ ។ ភូល្យយកដងនិងតាម៉ង់ធ្លា ប់ទាស់ទែងគ្នាពីដើមមកមែន ។ ពេលនេះបើភូល្យយកដងល្បួងយកទៅសម្លាប់ ក៏ជាមិនត្រូវដែរ ព្រោះថ្ងៃនេះភូល្យយកដងអត់មានចេញដើរទៅណាឆ្ងាយ ដូចជា ថ្ងៃមុនឡើយ ។ បើចេញដើរទៅណាឆ្ងាយ ក៏មិនកំបាំងពីភ្នែកលោកហ្វីនឯក ដែល ជាអ្នកឃ្នាំមើលការក្បត់របស់វាដែរ ។

ពេលមុនៗ ភូល្លយយកដំបូល តែគេបានសុំច្បាប់លោកចៅហ្វាយដើរអប់រំ អ្នកស្រុក និងបំពេញបេសកកម្មផ្សេងៗ ។ តាមដំណឹងនេះ ធ្វើឲ្យពលទាហានទាំង អស់ខ្លោចផ្សាគ្រប់គ្នា ព្រោះមនុស្សល្អពុំគួររស់មិនបានយូរដូច្នោះសោះ ។

ចំណែកលោកហ្វីនឯកវិញ កាលបើតាមដំ ចិត្តមួយលើមួយស្លាប់ដូចខ្លោច តែហោងយ៉ាងនេះ លោកសំរេចចិត្តថា ត្រូវតែសម្លាប់ភូល្លយយកដំសងសឹកជំនួស តាមដំឲ្យបាន ។ លោកហ្វីនឯកនឹកឃើញសំដីតាមដំនិយាយថា «បើខ្ញុំមិនស្លាប់ ដោយសង្គ្រាមទេ គឺប្រាកដជាស្លាប់ដោយឧបាយកលរបស់ភូល្លយយកដំមិនខាន»

សំដីនេះ បើហ្វីនឯកនាំយកទៅជំរាបលោកឯកញ៉ាទៅ ក៏គ្មានភស្តុតាងជាក់ ស្តែង អាចឲ្យលោកជឿបានដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀតនាំឲ្យលោកចោទថា គាត់ជាមេក្លោង ដាំបំបែកបំបាក់សាមគ្គីផ្ទៃក្នុងទៀតផង ។ សមបើភូល្លយយកដំជាជំនិតរបស់លោក ឯកញ៉ាស្រាប់ វាអាចនិយាយបញ្ចេញបញ្ចូលស្រេចតែក្បាលចិត្តទៀតផង ។

មូលហេតុទាំងនេះហើយ ដូចមានទ្រឹស្តីអន្តរជាតិមួយពោលថា «ភាសារបស់ ចីបក ពិរោះហើយឆ្លាញ់ ច្រើនតែរស់នៅក្បែររបល្ល័ង្ក» ។

ការគិតច្រើនប្រការនេះ ហ្វីនឯកចង់វិលវល់អស់មិនដឹងជាសំរេចចិត្តដើរផ្លូវ ណាមួយឲ្យស្រួលទេ ។ បើមិនប្រាប់ទៅ ការឈឺចាប់ក្នុងផ្លូវចិត្ត ប្រាកដជាគ្មានថ្ងៃ ចប់ឡើយ ។ បើគេចខ្លួនចេញពីទីនេះ ហើយសុខចិត្តដើរច្បាំងជាមួយយួនម្នាក់ ឯងស្លាប់រស់ប្រសើរជាងការរស់នៅក្នុងសង្គមខ្លះយុត្តិធម៌ដែរ ។

លោកហ្វីនឯករត់ចេញពេលនេះ មានការសោកស្តាយលោកឯកញ៉ាខ្ញាំងណា សំ ព្រោះគាត់ជាវិរបុរសខ្មែរដ៏ជាគំរូ មានចិត្តស្មោះត្រង់ចំពោះជាតិយ៉ាងពិតប្រាកដ

លោកហ្វីនឯកដើរចេញពីទីនោះ ពុំមានឲ្យឆរណាដឹងម្នាក់ឡើយ ។ ឯកសារ បានបញ្ជាក់ថា លោកហ្វីនឯករត់ទៅបង្កទ័ពនៅស្រុកបាសាក់ ហើយបន្តការកាប់ សម្លាប់ពួកយួនយ៉ាងអង្គអាច ។

នៅក្នុងកងទ័ពខ្មែរ មានកើតលាចលយ៉ាងខ្ញាំង ដោយបាត់បង់មេទ័ពខ្ញាំងពូ កែពីរនាក់ យ៉ាងអាថ៌កំបាំងបន្តបន្ទាប់គ្នា ។ លោកចៅហ្វាយគុយ ពីដើមមានសហ ការជំនិតផ្សេងពីភាគរដ្ឋា ឥឡូវបាត់អស់ពីរហើយ ធ្វើឲ្យលោកតែលតោលក្នុងចិត្ត រកច្រកដោះស្រាយពុំរួចសោះ ។ សង្ឃឹមលើភូល្លយយកដំ គ្រាន់តែបានជាទីប្រឹក្សា ឆ្លងស្តាំប៉ុណ្ណោះ ។ សង្ឃឹមឲ្យជួយពេញដៃ ដោយបញ្ជាទ័ពចេញទៅច្បាំងនឹងយួន ព្រាញើតព្រាញើមបានតែមាត់ក្រៅ រកមិនបានដូចហ្វីនឯកនិងតាមដំនោះឡើយ ។ លោកចៅហ្វាយគុយបានចាត់ការ ឲ្យគេដើរស៊ើបរកលោកហ្វីនឯក ឲ្យមកកាន់កង ទ័ពវិញ តែរកមិនឃើញសោះ ។ ឃើញតែអក្សរដែលគាត់បានសរសេរ ដាក់លើក្តារមួយសន្លឹកពីរថ្ងៃម៉ត់ថា «ខ្ញុំហ្វីនឯក សុំទៅច្បាំងយួនម្នាក់ឯងហើយ»

កន្លងទៅប្រហែលមួយអាទិត្យ ទ័ពយួនអុងឡូវ ពូជណឹងថា មេទ័ពខ្មែរម្នាក់ ស្លាប់ ម្នាក់បាត់ខ្លួន ពួកវាបានដៃក៏លើកទ័ពមកទ្រោមព័ទ្ធនិរន្តរ៍លោកទេសា សោម ដែលនៅប្រចាំការស្រុកប្រជុំពល យ៉ាងគ្រឹកគ្រេង ។ តែទ័ពលោកអន្សា សោមបានដឹងមុន ក៏ត្រៀមខ្លួនចាំប្រយុទ្ធនឹងយប់ទាំងថ្ងៃពេលនោះ... ទ័ពខ្មែរមា នកម្លាំងស្តួចស្តើងពេក ទប់ជាមួយពួកយួនមិនបាន ក៏បាក់ទ័ពអស់រលីង ហើយ លោកអន្សាសោម ត្រូវពួកវាចាប់បាន បំរុងយកទៅប្រហារជីវិតចោល តែមេវាម្នាក់ ឃាត់ទាន់ ឲ្យនាំយកទាំងរស់ទៅប្រគល់ឲ្យអុងឡូវសំរេចសេចក្តីសិន ។

ភ្លាមនោះ ទឹកមុខអន្សាសោមនៅស្រស់ដដែល ។ មេទ័ពយួនបានប្រើឧបាយ កលល្បួងល្បួងលោមអន្សាសោម ឲ្យរួមកម្លាំងជាមួយវា ។ វាប្រើការស្និទ្ធស្នាលជា មួយលោកមេទ័ពខ្មែរ បីដួងមនុស្សធ្លាប់ស្គាល់គ្នារាប់សិបឆ្នាំមកហើយ ។ តែលោក អន្សាសោម មិនចេញស្តីមួយម៉ាត់ទាល់តែសោះ សុខចិត្តបណ្តោយខ្លួនឲ្យពួកវា ធ្វើទារុណកម្មតាមអំពើចិត្ត ។

ដល់វាសួរការណ៍សម្ងាត់មិនប្រាប់ ម្នាក់ៗធ្វើបាបលោកអន្សាសោមបែកញើ សដោកខ្លួន ។ ពួកវាទាល់ចំណេះ ក៏នាំមេទ័ពទៅប្រាប់អុងឡូវ ឲ្យជិះរឿងនេះផ្ទាល់ ខ្លួនតែម្តង ។ អុងឡូវឲ្យគេនាំលោកអន្សាសោមមកដល់ហើយសួរមួយឃ្លាថា ៖

- ឯងប្រាប់អញតាមគ្រង់មក អញដឹងឲ្យឯងរួចខ្លួន ទៅជួបជុំប្រពន្ធកូនវិញ ភ្លាម ។ ឯងដឹងស្រាប់ហើយ ជនជាតិយួនមិនដែលសម្លាប់អ្នកណា ដែលមានចិត្ត ស្មោះត្រង់ដឹងជនជាតិខ្មែរនោះទេ ។ គោលបំណងធំបំផុតរបស់យើងគឺ ចង់សម្លាប់ តែចៅហ្វាយកុយម្នាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ ក្រៅពីនោះយើងឲ្យរួចខ្លួនទាំងអស់ ។ ចៅហ្វាយ កុយវាជាមេបំបះបំបោរប្រជារាស្ត្រ ប្រឆាំងនឹងនយោបាយព្រះចៅក្រុងវ័ររបស់ យើង ។ ឥឡូវនេះ តើចៅហ្វាយកុយរៀបចំគំរោងការណ៍ដូចម្តេចខ្លះ ? ប្រាប់យើង មក យើងឲ្យឯងរួចខ្លួនភ្លាម ។

ទោះបីមេទ័ពយួនអុងឡូវ ខំល្បួងលោមបញ្ជាក់សួរលោកទេសាសោម បែកព ពុះមាត់ដូចផ្កាផ្កា ក៏មេទ័ពខ្មែរនៅតែអង្គុយធ្វើព្រងើយ ព្រមទាំងបញ្ចេញបូកពា យ៉ាងអង់អាចមួយកំរិតទៀត បណ្តាលឲ្យវាក្តៅក្រហាយស្ទើរស្រក់ឈាមពីភ្នែក ។ រំពេចនោះនេចោរហន្សំ បញ្ជាឲ្យទាហានវាចាប់លោកទេសាសោមចងស្លាបសេក បណ្តើរយកទៅក្រោមដើមជ្រៃក្រឹមមួយ ដែលមានម្លប់យ៉ាងត្រជាក់ ស្ថិតនៅជាប់ ដឹងរបងវត្តគរគឺ ក្នុងទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំង ។

មុននឹងស្លាប់ មេទ័ពខ្មែរដ៏ក្លាហាន បានពោលពាក្យប្រមាថចោរយួនឥតតក់ ស្មត់ ៖

- ទោះបីខ្លួនអញរលាយទៅជាដេះ ក៏ពួកឯងមិនអាចរកឯកសារសម្ងាត់ និង

ចាប់ខ្លួនលោកចៅហ្វាយគុយ ព្រមទាំងហ្នឹងឯកបានដែរ ។ ពិតមែនតែឯងបានប្រើ
ឧបាយកលយ៉ាងខ្លាំងនឹង ដោយទិញក្បាលកូលយូយគង់ឲ្យរួមគំនិតសម្លាប់តាម៉ង់
នោះ តែឯងកុំភ្លេចថា បើព្រះអាទិត្យ ព្រះច័ន្ទនៅតែរះ កូនខ្មែរទាំងអស់ប្រាកដជា
ភ្ញាក់ស្មារតី នៅថ្ងៃណាមួយ រួបរួមកម្លាំងគ្នាវាយសំពង់ក្បាលពួកឯង រហូតស្លាប់
រកដឹកបំផ្លាញជាប្រាកដ ។

មេទ័ពអុងឡូវ ឮសំដីវាយបន្តោករបស់ទេសសោម ក៏ក្តៅគុម្ពត្រចៀក មុខក្រ
ហាមដួងមាត់គក ស្រែកបញ្ជាឲ្យបរិវារ កាប់ប្រហារមេទ័ពខ្មែរជាបន្តាត់ ។ ប៉ុន្តែគួរឲ្យ
អស្ចារ្យណាស់ ព្រោះទាហានយួនកាប់ចិញ្ចាសាច់លោកទេសសោម បាក់ដាវ
អស់រាប់ផ្នួនទៅហើយ ពុំមានរលាត់ស្បែកសូម្បីប៉ុនសរសៃសក់ឡើយ ។

ចោរយួនទាល់ច្រក ក៏សំរួចឈើស្រួចលលែម ហើយបុកបញ្ចូលតាមខ្វារធំ
បញ្ឆោតឡើងលើ ទើបធ្វើឲ្យទេសសោមផុតជីវិតលាបាកលោកនេះទៅ ទុកនៅ
តែសំណើចក្អាកក្អាយរបស់ពួកចោរឈ្មួញពាន់តែប៉ុណ្ណោះ ។

ពួកវាសម្លាប់លោកទេសសោមរួច ក៏បញ្ជាទាហានខ្មែរម្នាក់ទៀតពីទីឃុំ
យ៉ាង មកគំរាមកំហែងសួរចម្លើយ ។

- ហ្នឹងឯករត់ទៅឯណា ?... ប្រាប់យើងឲ្យត្រង់មក យើងនឹងទុកជីវិតឲ្យឯង
រស់ បានត្រឡប់ទៅជួបជុំប្រពន្ធកូនក្នុងថ្ងៃនេះវិញ ។

ទាហានខ្មែរដែលមានស្មារតីទង់ខ្សោយ នឹកស្មានថាយួនឲ្យខ្លួនមែន ក៏និ-
យាយប្រាប់ទាំងញ័រខ្លួនទទ្រើក ៖

- បាទ ! សព្វថ្ងៃនេះលោកហ្នឹងឯក បានរត់ទៅបង្កទ័ពក្នុងស្រុកបាសាក់ឯ-
ណោះ ។ គាត់ជាមេទ័ពខ្មែរដ៏ឮកែល្បីល្បាញ នៅភូមិភាគជើងដឹកម្តុជាក្រោមនេះ ។
អស់លោកប្រហែលជា ចាប់គាត់ពុំងាយបានទេ !...

មេទ័ពអុងឡូវបញ្ជាក់សួរដឹងហេតុការណ៍សព្វគ្រប់ហើយ ក៏ផ្ទុះសំណើចកង
រំពង រួចបញ្ជាគ្នាវាចាប់យកទាហានខ្មែររួបនោះ ទៅសម្លាប់ចោលភ្លាមៗ ។ នេះ
ហើយជាគំនិតបោកប្រាស់យ៉ាងច្រាសជើង របស់ចោរយួនដែលជាសត្រូវប្រឃាំប្រ
វត្តិសាស្ត្ររបស់ជាតិខ្មែរ ។

-៦-

ឧត្តមគតិលោកចៅហ្វាយគុយ

លោកតាម៉ង់ស្លាប់ដោយអាថ៌កំបាំង, ហ្នឹងឯកភ្ញៀវខ្លួនរស់ចេញពីកងទ័ព, ទេសសោមត្រូវស្លាប់ក្នុងក្រញាំចោរយួនអុងឡូរ ។

ព្រឹត្តិការណ៍ទាំងនេះធ្វើឲ្យភូមិយួនកងញាញឹមបិទមាត់មិនជិត ព្រោះគោលដៅ ក្បត់ជាតិរបស់គាត់ជិតបានសំរេចជោគជ័យហើយ ។ ឥឡូវនេះជនអសិរពិសកំពុងតែរាវរកមធ្យោបាយ ដើម្បីសម្លាប់លោកចៅហ្វាយគុយ ដែលជាអ្នកមានគុណ ធ្លាប់ចិញ្ចឹមក្សាល និងលើកដើម្បីបុណ្យស្រីក្តីវាឲ្យមានឋានៈដល់កំពូលទៀតផង ។

លោកចៅហ្វាយគុយពុំដឹងថាភូមិយួនកង ជាជនក្រពើវង្វែងបឹង បង្កប់គំនិត ខ្មៅងងឹត ក្នុងគោលបំណងសម្លាប់លោកសងគុណទេ ។ ពិតមែនតែលោកបាន បាត់បង់សហការីដ៏ជំនាញប្តីរូប ដែលសកម្មភាពវាយកំចាត់ចោរយួនរបស់លោក នៅតែមានថលនារសំរេកជាដិច្ច ។ លោកបានសំរេចក្នុងចិត្តជាស្រេចថា «ករណី របស់លោកគឺ គឺដេញកំចាត់ខ្មាំង ឲ្យអស់ពីប្រទេសជាតិ ទោះបីស្លាប់រស់ក៏មិនរា ថយជាដាច់ខាត» ។

ពេលនោះ នៅក្នុងទីរួមខេត្តព្រះត្រពាំង យួនអុងឡូរបានចេញប្រកាសបិទគ្រប់ទិសទីថា «បើអ្នកណាចាប់ចៅហ្វាយគុយបាន វាដឹងឲ្យរង្វាន់តាមសេចក្តីត្រូវការ ហើយលើកតាំងឲ្យធ្វើជាម្ចាស់ស្រុកទៀតផង»...

យួនបានប្តូរផ្លាស់មធ្យោបាយ ពីសំណាក់មួយទៅសំណាក់មួយ ដើម្បីធ្វើសង្គ្រាមចិត្តសាស្ត្រជាមួយចៅហ្វាយគុយ ។ ព្រោះវាយលប់ថា អតីតប្រមុខខេត្តព្រះត្រពាំង ស្រឡាញ់ប្រជារាស្ត្រណាស់ គាត់ពិតជាហ៊ានបូជាជីវិតគ្រប់បែបយ៉ាង ដើម្បី រាស្ត្ររស់ពុំខាន ។ ដូច្នេះវាចេញប្រកាសរួច ក៏តាំងបញ្ជាពលទាហានឲ្យយល់ចេញ ច្បាំងហើយដើរកាប់សម្លាប់ធ្វើបាបរាស្ត្រខ្មែរយ៉ាងយោរយៅព្រៃផ្សៃ ។ វាបានប្រកាសទៀតថា សកម្មភាពដ៏សាហាវដែលពួកវាលើកយកមកអនុវត្តពេលនេះ បញ្ចប់ទៅបាន លុះត្រាតែចៅហ្វាយគុយហ៊ានយកជីវិតមកប្តូរស្លាប់ ។

ដោយអត់ទ្រាំនឹងការឈឺចាប់ យ៉ាងខ្លោចផ្សាររបស់ប្រជាជនខ្មែរស្លូតត្រង់ពុំបាន លោកចៅហ្វាយគុយ ក៏សុខចិត្តធ្វើពលិកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ដោយចូលខ្លួនឲ្យសត្រូវយួនចាប់ទាំងរស់តែម្តង ។

មេទ័ពអុងឡូរ កាលបើឃើញលោកចៅហ្វាយគុយ ព្រមទម្លាក់កន្ទុយចុះញឹម

ហើយ ក៏ស្ទុះមកទទួលយ៉ាងរាក់ទាក់ ព្រមទាំងហាមឃាត់ពលទាហាន មិនឲ្យប៉ះពាក់ខ្លួនគាត់យ៉ាងដាច់ខាត ។

មេទ័ពយួនអញ្ជើញលោកចៅហ្វាយកុយ ចូលទៅដល់ក្នុងជំរំហើយ ក៏ពោលពាក្យដោយបញ្ចេញទ្រឹស្តីយ៉ាងទន់ភ្លន់ថា ៖

- មនុស្សយើង បើគិតឲ្យសព្វគ្រប់ទៅ មិនគួរទាស់ទែងខ្លែងគំនិតកាប់សម្លាប់បង្កូរឈាមគ្នាសោះ ។ ខ្ញុំមកនេះ ក៏ព្រោះតែទទួលបញ្ជាពីព្រះចៅក្រុងវ៉ៃ ឲ្យមកចងមិត្តភាពជាមួយនឹងលោកដែរ ។ បើបានលោកយល់ព្រមយ៉ាងនេះ ខ្ញុំសន្យាថា មិនបោះបង់មនុស្សមានចិត្តស្មោះត្រង់ ដូចលោកចោលយ៉ាងដាច់ខាត ។

លោកចៅហ្វាយកុយរក្សាទឹកមុខធម្មតា ហើយឆ្លើយតបទៅផ្តែបំរើព្រះចៅក្រុងវ៉ៃវិញថា ៖

- លោកមានប្រសាសន៍នេះពិតជាត្រូវមែន ! នៅក្រោមមេឃលើដីនេះ គ្មានអ្នកណាម្នាក់ចង់កាត់អាវុធបង្កូរឈាមគ្នានោះទេ ។ ប៉ុន្តែពេលវេលាតម្រូវឲ្យហើយទោះបីគេចក៏មិនផុតដែរ ។ ខ្ញុំចូលខ្លួនមកនេះ ដើម្បីប្រគល់ជួនលោកសំរេចតាមសេចក្តីត្រូវការ តែសុំឲ្យលោកឈប់ប្រព្រឹត្តអំពើព្រៃផ្សៃទៅលើប្រជារាស្ត្រស្នូតត្រង់របស់ខ្ញុំ ចាប់តាំងពីថ្ងៃនេះតទៅ ។

មេទ័ពអង្គទ្រាំពួសំណូមពររបស់លោកចៅហ្វាយកុយ ក៏ញញឹមដំក់ក្បាលយល់ព្រម ហើយបន្តិពាក្យថា ៖

- សេចក្តីត្រូវការរបស់លោកក្នុងពេលនេះ ស្រួលនឹងបញ្ចប់ណាស់ គឺស្ថិតនៅលើលោកនិងខ្ញុំពិគ្រោះគ្នាតែពីរនាក់ប៉ុណ្ណោះ ។ បំណងរបស់ខ្ញុំចង់តែងតាំងលោកឲ្យធ្វើជាតំណាងប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងអស់លើដៃនដឹកម្តុំជាក្រោមនេះ ព្រោះលោកជាមនុស្សម្នាក់ ដែលមានប្រជាប្រិយភាពពុំអាចរកបានឡើយ ។

លោកចៅហ្វាយកុយត្រូវក្បាលឆ្លើយបដិសេធយ៉ាងបន្តាត់ ៖

- ខ្ញុំសុំមិនទទួលដំណែងអ្វីទាំងអស់ ! សូមលោកប្រគល់តំណែងនេះទៅឲ្យសហការីខ្លះ ដែលលោកបានគ្រោងទុកមកជាយូរហើយនោះចុះ !

- លោកបដិសេធអីចឹងមិនបានទេ ! ព្រោះនេះជាបញ្ហាដាច់ណាត់របស់ព្រះចៅក្រុងវ៉ៃណា ។ ចំណែកភូណយូធគង ដែលលោកចង់និយាយអម្បាញ់មិញនេះ គឺខ្ញុំមានមុខការម្យ៉ាង ឲ្យគេផ្ញើរទៅហើយ ។

ពេលនេះលោកចៅហ្វាយកុយ រិតតែយល់ច្បាស់ពីក្រយោក្យត់ជាតិរបស់ភូណយូធគង ដែលលក់ក្បាលបំរើសត្រូវប្រទេសជាតិ ប្រឌិតឧបាយកលខ្មៅងងឹតសម្លាប់តែគ្នាឯង ឲ្យមានភាពទន់ខ្សោយ រហូតធ្លាក់ដល់កំរិតទាបបំផុតដូចសព្វថ្ងៃនេះ ។

លោកចៅហ្វាយគុយឈឺចាប់ក្នុងខ្លួនខ្លាំងណាស់ ចំពោះជនដែលមានឈាមជ័រជាខ្មែរ ហើយក្បត់ខ្មែរយ៉ាងនេះ ។ ទីបំផុតលោកក៏សំរេចចិត្ត ព្រមរស់នៅជាបណ្តោះអាសន្នក្នុងជំរំទ័ពយួន ដើម្បីរកឱកាសជំរះបញ្ជីជនក្បត់ជាតិ សងបំណុលឈាម និងគំនុំឈឺចាប់របស់តាម៉ង់, ហ្វីនឯក, ទេសសោម ព្រមទាំងប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងអស់ ដែលបានធ្វើពលិកម្មដោយស្មោះអស់ពីជួងចិត្ត ក្នុងការបំរើប្រទេសជាតិមាតុភូមិ ។

មេទ័ពអុងទ្វរ ឃើញលោកចៅហ្វាយគុយ យល់ព្រមទទួលរស់នៅតាមសេចក្តីត្រូវការរបស់គេហើយ គេក៏រំលឹកឡើងរឿងអតីតកាលដ៏ជូរចត់មួយ មកបញ្ជាក់បន្ថែមទៀត ៖

- ជនជាតិខ្មែរមានសេចក្តីត្រេកអរណាស់ ដែលបានចាប់ផ្តើមលោហិតជាមួយជនជាតិរបស់លោក ។ រឿងនេះមិនខុសពីសម័យមុន ដែលព្រះបាទជ័យវរ្ម័នទី២ ទទួលព្រះអង្គម្ចាស់ក្សត្រីកូណិសុន, បុត្រីទី៨របស់ព្រះចៅយ៉ាទ្វងយើងធ្វើជាមហេសីដែរ ។ កាលនោះគឺ ព្រះអង្គចង់រឹតចំណងមិត្តភាពរវាងប្រទេសយើងទាំងពីរ ដូចលោកអីចឹងដែរណា...!

ភាសានេះ ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយគុយក្តៅឆ្អល់ចុងច្រមុះស្ទើរទប់កំហឹងពុំបាន ។ តែលោកខំអត់សង្កត់ចិត្តមួយរយៈទៀតសិន ដើម្បីជំរះបញ្ជីជាមួយពួកវា ក្នុងថ្ងៃណាមួយខាងមុខនេះ ។

មិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះចៅក្រុងវ័រក៏អស់រាជ្យ ធ្លាក់ទៅលើដៃស្តេចយួនម្នាក់ទៀត ឈ្មោះព្រះចៅមិញម៉ាង ក្នុងឆ្នាំ១៨២១ ។ ស្តេចក្រោយនេះកាចសាហាវណាស់ គ្រាន់តែឡើងគ្រប់គ្រងរាជ្យសម្បត្តិភាម ក៏ចេញបញ្ជាដាច់ណាត់ ប្រាប់បណ្តារាស្ត្រខ្មែររស់នៅលើទឹកដីកម្ពុជាក្រោមទាំងមូល ឲ្យផ្លាស់ប្តូរទំនៀមទំលាប់ និងច្បាប់ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ហើយគោរពដើរតាមប្រពៃណីនិងទំនៀមទំលាប់របស់ជនជាតិយួនទាំងអស់ ។

សេចក្តីប្រកាសរបស់ព្រះចៅយួនមានដូចតទៅ ៖

លោកសង្ឃគ្រប់វត្ត និងប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងអស់ ដែលរស់នៅលើកូសាំងស៊ីន ត្រូវតែគោរពតាមច្បាប់បញ្ញត្តិរបស់យើងជាដាច់ខាត ។

១- លោកសង្ឃខ្មែរ ត្រូវស្លៀកពាក់តាមរបៀបលោកសង្ឃយួន ត្រូវការសក់ទុកចិញ្ចើម ហើយឆាន់បាយពេលល្ងាច ដូចជារាស្ត្រយួន ។ ត្រូវស្លៀកខោជើងពីរ ពាក់អាវជាយយកត្រង់ពណ៌ឈាមជ្រូក ។ ពេលសូត្រធម៌ម្តងត្រូវវាយត្រដោកផង ។

២- រាស្ត្រខ្មែរទាំងស្រីប្រុស ត្រូវទុកសក់ឲ្យវែងដល់ចង្កេះ ហើយបួងធ្វើជាកំ

បោយឲ្យបានគ្រប់ៗគ្នាទាំងអស់ ។

បើលោកសង្ឃ ឬខ្ញុំណាម្នាក់មិនស្តាប់តាមបញ្ជាឃើងជាព្រះចៅយួន និងត្រូវប្រហារជីវិតអស់មួយពូជជាកំហិត ។

សេចក្តីប្រកាសយ៉ាងច្រាសជើងរបស់ព្រះចៅមិញម៉ាង ធ្វើឲ្យប្រជារាស្ត្រខ្មែរទាំងអស់ ដែលរស់នៅលើដៃនដឹកម្តុំជាក្រោម ក្តៅក្រហាយយ៉ាងខ្លាំង គាំគ្នាក្រោកឈរឡើង ធ្វើបាតុកម្មទាមទារសិទ្ធិសេរីភាពគ្រប់ទីកន្លែង ។

ព្រះសង្ឃខ្មែរទាំង៥០៧វត្ត បានធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ ធ្វើទៅជូនលោកចៅហ្វាយកុយ ដើម្បីប្រឆាំងតវ៉ានិងអំណាចផ្តាច់ការរបស់ស្តេចយួនលើព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ។

រឿងនេះ លោកចៅហ្វាយកុយបានចេញមុខ ធ្វើការតវ៉ាជាមួយមេទ័ពយួនអុងឡូវ សុំមិនឲ្យផ្តាសំបូររបបគ្រប់គ្រងរបស់ប្រជាជាតិខ្មែរ ជាច្រើនលើកច្រើនគ្រាណាស់មកហើយ តែពុំបានសំរេចតាមបំណងសោះ ។

ឥឡូវនេះ លោកចៅហ្វាយកុយប្តេជ្ញាចិត្តចូលទៅជួបលោកមេទ័ពអុងឡូវ ជាចុងក្រោយបង្អស់ម្តងទៀត ទោះបីត្រូវចាប់អង្កត់សាច់ទាំងរស់ក៏មិនរាថយដែរ ។

គ្រាន់តែឃើញលោកចៅហ្វាយកុយចូលទៅដល់ក្នុងជំរិតភ្លាម មេទ័ពយួនអុងឡូវក៏ដំឡើងផ្ទុយយ៉ាងសាហាវ សម្តែងអ្នកតំណាងប្រជារាស្ត្រខ្មែរដោយអាការៈធុញទ្រាន់ជាទីបំផុត ។

អាកប្បកិរិយានេះធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយកុយ នឹកខ្លាញ់ក្នុងចិត្តជាខ្លាំង ប៉ុន្តែកាលៈទេសៈតម្រូវហើយ គាត់ក៏ទាំមាត់សង្កត់ចិត្ត មិនមុខទទួលការអាម៉ាស់ ពោលពាក្យអង្វរវាដោយទង់ភ្លន់ ៖

- លោកមេទ័ពជាទីគោរព ! ក្នុងនាមខ្ញុំជាអ្នកតំណាងឲ្យបងប្អូនខ្មែរ និងព្រះសង្ឃទាំងអស់នៅលើដៃនដឹកម្តុំជាក្រោមនេះ ខ្ញុំសូមលោកមេត្តាអនុញ្ញាតធ្វើសេចក្តីរាយការណ៍ ធ្វើទៅថ្វាយព្រះចៅមិញម៉ាងវិញថា ប្រជារាស្ត្រខ្មែរនិងព្រះសង្ឃទាំងអស់ ពុំអាចអនុវត្តតាមបទបញ្ជាព្រះចៅបានឡើយ ។

មេទ័ពអុងឡូវស្តាប់ឮភ្លាមក៏ទះតុជាំង ស្ទុះក្រោកឡើងគ្រហឹមដីលដួចខ្លាត្រូវរបួស ។ មួយសន្ទុះទើបស្រែកសន្តប់ស្មារតីលោកអតីតប្រមុខទេត្រព្រះត្រពាំង ៖

- ហ៊ី ! ខ្ញុំធុញទ្រាន់ណាស់, លោកនិយាយតែរឿងដដែលៗហ្នឹងរាប់រយដងទៅហើយ មិនចេះចប់សោះ ។ ឬមួយក៏លោកមិនចេះស្តាប់ភាសាខ្មែរទេ ខ្ញុំបានប្រាប់ហើយថា គ្មានអ្នកណាអាចជំទាស់និងបទបញ្ជាព្រះចៅក្រុងវេប៊ុនបានទេ ។ ម្យ៉ាងទៀតគ្រាន់តែមានការផ្តាសំបូរទំនៀមទំលាប់ និងរបៀបគ្រប់គ្រងបន្តិចបន្តួចប៉ុ-

ល្អឹង តើមានទៅទាស់ខុសអ្វី បានជាលោកចាំបាច់ឈឺឆ្កាលខ្លាំងដៃម៉្លេះ ?...

សំដីនេះធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយគុយ ពុំអាចទប់កំហឹងដែលកំពុងឆេះពុះកញ្ជ្រោលពេញដើមទ្រូងនោះ តទៅទៀបបានឡើយ ។ លោកក្រោកឈរឡើងពីងទ្រូងនិយាយតបវិញ យ៉ាងអង់អាចក្លាហាន ៖

- លោកមេទ័ព ! សូមលោកជ្រាបឲ្យច្បាស់ថា បើលោកមិនព្រមប្រគល់សិទ្ធិសេរីភាព ទៅឲ្យប្រជាពលរដ្ឋខ្ញុំរស់តាមទម្លាប់ធម្មតាទេនោះ ខ្ញុំត្រូវតែប្តូរស្លាប់ដើម្បីប្រឆាំងតទល់នឹងបញ្ហាផ្តាច់ការរបស់ព្រះចៅមិញម៉ាងជាដាច់ខាត ។

មេទ័ពយួនអុងឡូរស្តីសំដីសំរេចចិត្តជាចុងក្រោយរបស់លោកចៅហ្វាយគុយ ក៏ផ្ទុះសំណើចម្រើនកងទ័ព ។ មួយសន្ទុះធំ ទើបបើកក្រុមមាត់បញ្ឆោញសំដី ៖

- បើអីចឹងបានសេចក្តីថា លោកផ្សព្វផ្សាយទ្រាន់នឹងការរស់នៅហើយឬ ?...

- ពិតប្រាកដណាស់ ! ប៉ុន្តែខ្ញុំមិនមែនចង់ស្លាប់ មុនពេលព្រះអាទិត្យរះ ក្នុងទីងងឹតនោះដែរ ។ យ៉ាងណាមិញ ! ខ្ញុំស្លាប់គឺស្លាប់ដើម្បីជាតិខ្ញុំរស់ ។

មេទ័ពយួនអុងឡូរស្តីសំដីលោកចៅហ្វាយគុយ ពុំយល់ន័យក៏បញ្ជាក់សួរជាបន្ទាន់ ៖

- លោកចង់និយាយអំពីអ្វី ? សូមមានប្រសាសន៍ឲ្យច្បាស់លាស់មក ព្រោះភាសាបង្កប់ន័យនេះ ខ្ញុំស្លាប់មិនបានទេ ។

ម្តងនេះលោកចៅហ្វាយគុយមានប្រសាសន៍មួយម៉ាត់ៗយ៉ាងច្បាស់លាស់ ៖

- សំដីរបស់ខ្ញុំគ្មានបង្កប់ន័យអាថ៌កំបាំងអ្វីទេ គឺគ្រាន់តែចង់បញ្ជាក់ប្រាប់លោកថា ខ្លួនខ្ញុំមិនមែនចង់ស្លាប់ដោយឱបក្រសោបយកអយុត្តិធម៌ទៅជាមួយផងនោះទេ ។ បើមុននឹងស្លាប់ ត្រូវតែស្លាប់ដើម្បីជាតិខ្ញុំរស់ ទើបអាចចិញ្ចឹមភ្នែកជិតទៅបានម៉េចលោកយល់ហើយឬនៅ ?

មេចោរយួនអុងឡូរ ហាក់យល់ន័យបន្តិច ក៏បញ្ជាក់សួរមួយប្រយោគទៀត ៖

- អូ !... លោកចង់ចោទថា ព្រះចៅក្រុងវេជ្ជាជនអនុស្សរធម៌ផងឬ ? ហាំស ! ហាំស ! ហាំស ! ប្រសើរណាស់ ដែលលោកហ៊ានយកជីវិតមកប្តូរនឹងបញ្ហាដាច់ណាត់របស់ព្រះចៅយើងយ៉ាងនេះ ។ តើឥឡូវ លោកនៅត្រូវការអ្វីទៀត រវាងនិយាយឲ្យអស់មក ?...

- សំរាប់ខ្ញុំគឺគ្មានចង់បានអ្វី ក្រៅពីសុំឲ្យលោកលុបបំបាត់បញ្ហាដាច់ណាត់របស់ព្រះចៅមិញម៉ាង ដើម្បីទុកទំនៀមទំលាប់ប្រពៃណី និងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរឲ្យនៅគងវង្សដូចដើមវិញនោះឡើយ ។ ម៉្យាងទៀត នៅមុនពេលដែលខ្ញុំស្លាប់ ខ្ញុំសុំឲ្យលោកអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំពីរយ៉ាងដូចតទៅនេះ ៖

១- សូមលោកចេញប្រកាសជាធរមាន ប្រាប់ទៅបងប្អូនខ្មែរគ្រប់ភូមិស្រុកដៃ

លរស់នៅលើដីដឹកគ្នាជាក្រោមនេះ ឲ្យបានជ្រាបគ្រប់ៗគ្នាថា ព្រះរាជបញ្ជាប្រះ ចៅក្រុងវេ ទុកជាមោឃៈ, បងប្អូនខ្មែរត្រូវតែមានសិទ្ធិសេរីភាព ក្នុងការកាត់ទំនៀម ទំលាប់ប្រពៃណី និងគោរពព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរឡើងវិញទាំងអស់ ។

២- ក្នុងខណៈដែលលោកបណ្ឌិតខ្ញុំយកទៅសម្លាប់ ទោះបីកន្លែងណាបូជោ- យវិធីណាក៏ដោយ សូមលោកអនុញ្ញាតឲ្យខ្ញុំ បានជួបមុខប្រជាជាតិចំនួនកន្លះម៉ោង ជាមុនសិន ដើម្បីសំណេះសំណាលគ្នាឲ្យអស់ចិត្ត មុនពេលដែលត្រូវស្លាប់ ។

មេទ័ពយួនអុងឡូរស្តាប់ឮហើយ ក៏ដក់ក្បាលញាប់ស្លេក បញ្ជាក់នូវការយល់ ព្រមដោយមិនបាច់ព្រៀងទុក ៖

- ការសំរេចចិត្តរបស់លោកនេះប្រសើរមែន ! ខ្ញុំជឿជាក់ថាព្រះចៅក្រុងវេមិន ជំទាស់នឹងបំណងនេះទេ ។

មួយអាទិត្យក្រោយមក មេទ័ពយួនអុងឡូរបានចេញប្រកាសធ្វើដំណឹងទៅឲ្យ បងប្អូនខ្មែរគ្រប់ភូមិស្រុក និងព្រះសង្ឃទាំង៥០៧វត្ត ឲ្យបានជ្រាបពីការលប់បំបាត់ ព្រះរាជបញ្ជារបស់ព្រះចៅមិញម៉ាងចោលចេញ ដោយទុកសិទ្ធិសេរីភាពឲ្យជនជាតិ ខ្មែរទាំងអស់រស់នៅដូចធម្មតា ព្រមទាំងបញ្ជាក់យ៉ាងច្បាស់ថា ៖ លោកចៅហ្វាយ កុយ ជាអ្នកធ្វើអន្តរាគមន៍ប្តូរស្លាប់ក្នុងរឿងនេះ !

ដំណឹងនេះបានធ្វើឲ្យព្រះសង្ឃនិងប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរសប្បាយរីករាយក្នុងចិត្តខ្លាំង ណាស់ ។ ប៉ុន្តែមិនបានប៉ុន្មានថ្ងៃផង ក៏ត្រូវទទួលទុក្ខសោកវិយោគទៅវិញ ព្រោះ លោកចៅហ្វាយកុយ ដែលជាអ្នកមានគុណទាមទារសិទ្ធិសេរីភាពនោះ ត្រូវពួកយួន មួយចំនួនធំចាប់ដាក់ខ្លោះបណ្ឌិត យកទៅកាត់កន្លែងពិឃាតយ៉ាងអណោជអធិម

ក្នុងខណៈនោះ បងប្អូនខ្មែរទាំងអស់បានគាំគ្នាភ័យភ័យគ្រប់ភូមិស្រុក ដើម្បី រង់ចាំក្បួនបណ្ឌិតលោកចៅហ្វាយកុយ ហើយសំពះថ្លែងអំណរគុណចំពោះលោក ដែលជំរើវិរបុរសខ្មែរដ៏គំរូ ក្នុងការធ្វើពលិកម្មដើម្បីប្រជាពលរដ្ឋ និងប្រទេសជាតិ ជាទីស្រឡាញ់ ។

បងប្អូនខ្មែរទាំងអស់ គ្រាន់តែក្រឡេកឃើញក្បួនបណ្ឌិតលោកចៅហ្វាយកុ- យមកដល់ភ្លាម គឺកខ្លោចផ្សាក្នុងចិត្តយ៉ាងខ្លាំង ទឹកភ្នែកហូរសស្រាក់មករហាម ទាំងមិនដឹងខ្លួន ។ មានអ្នកខ្លះស្ទុះទៅឱបលោកវិរបុរស យំនំដៀលបោកខ្លួនដូច សត្វអក ធ្វើឲ្យលោកចៅហ្វាយកុយអត់ទ្រាំនឹងការបង្ហូរទឹកភ្នែកតបវិញពុំបានឡើ- យ ។

តាមឯកសាររបស់ព្រះតេជព្រះគុណ ព្រះទេពកុសល្ណ ញាណាលឿន (គង់នៅ វត្តសិរីលង្ការ ភ្នំពេញ ស្រុកកំណើតលោកនៅភូមិតិសី ខេត្តព្រះត្រពាំង) បានប-

ញាក់យ៉ាងច្បាស់ថា នៅមុនពេលប្រហារជីវិតលោកចៅហ្វាយកុយ ប្រជារាស្ត្រខ្មែរបានដាំគ្នារៀបចំគ្រឿងម្ហូបអាហារដាក់លើតុមួយយ៉ាងវែង ក្រាលសំពត់សពណ៍ប្រាក់ចាំភ្លឺផ្អែក ហើយអញ្ជើញលោកចៅហ្វាយកុយទៅទទួលទាន ព្រមទាំងមានព្រះសង្ឃជាច្រើនរយអង្គដែលនិមន្តមកសូត្រធម៌បញ្ជូនកុសលទៀតផង ។

លោកចៅហ្វាយកុយសំដែងការគួរសមនិងទឹកមុខញញឹមធម្មតា ទៅកាន់ព្រះសង្ឃនិងប្រជារាស្ត្រខ្មែរ ដើម្បីលាស្លាប់ជាចុងក្រោយបំផុត ។

បន្ទាប់ពីបានទទួលទានបាយបន្តិចបន្តួច តាមសេចក្តីអញ្ជើញរបស់បងប្អូនខ្មែរជាទីស្រឡាញ់មក លោកចៅហ្វាយកុយក៏ក្រោកឈរឡើង ថ្លែងវាចាផ្តេងផ្តាំបងប្អូនខ្មែរនិងព្រះសង្ឃជាទីគោរព ដែលមានសេចក្តីដូចតទៅនេះ ៖

«ខ្ញុំរើបចិត្តខ្លាំងណាស់ ដែលបានជួបមុខបងប្អូនរួមលោហិតទាំងអស់ នៅមុនពេលខ្ញុំផុតជីវិតនេះ ។ ខ្ញុំសូមអភ័យទោស ពីសំណាក់បងប្អូនជាទីស្នេហា និងព្រះសង្ឃទាំងអស់ ដោយខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំបាទពុំមានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រាន់នឹងបំរើជាតិមាតុភូមិ ។ ដូច្នេះ ខ្ញុំត្រូវតែបញ្ចប់ជីវិតជួនជាតិ ដោយពុំស្តាយស្រណោះសោះឡើយ ។

ឥឡូវនេះ ទំនៀមទំលាប់ ព្រះពុទ្ធសាសនា និងប្រពៃណីខ្មែរយើង ត្រូវទាមទារបានមកវិញហើយ ។ ហេតុនេះ សូមបងប្អូនរួមជាតិខ្មែរទាំងអស់ ដាំគ្នាថែរក្សាឲ្យបានគង់វង្សរៀងរហូតតទៅ កុំឲ្យមានថ្ងៃផុតរលត់ឡើយ ។

សូមបងប្អូនចាំនិងយល់ឲ្យច្បាស់ថា ពូជខ្មែរយើងជាពូជអ្នកចម្បាំង ធ្លាប់មានកេរ្តិ៍ឈ្មោះល្បីសុះសាយពេញសកលលោក ។ ហេតុនេះយើងត្រូវតែមានស្មារតីរឹងប៉ឹង រួមសាមគ្គីគ្នាជាដិច្ច កុំជឿពាក្យចាក់រុកបោកប្រាសបំបែកបំបាក់របស់សត្រូវ ឬលក់ក្បាលបំរើនយោបាយដ៏ខ្មៅងងឹតរបស់វា ដោយគិតតែពីប្រយោជន៍បុណ្យសក្តិ មាសប្រាក់ផ្ទាល់ខ្លួននោះឲ្យសោះ ។

នៅទីបញ្ចប់នេះ ខ្ញុំជឿជាក់ថា ខ្ញុំម្នាក់ស្លាប់ទៅ នៅមានបងប្អូនកូនខ្មែរជំនាន់ក្រោយជាច្រើនលាននាក់ទៀត ដែលមានឧត្តមគតិខ្ពង់ខ្ពស់ ហ៊ានប្តូរជីវិត ដើម្បីការពារបូរណភាពទឹកដី សេរីភាព និងព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរឲ្យគង់វង្សពុំខាន ។

សូមបងប្អូនរស់នៅឲ្យបានសុខសប្បាយគ្រប់រូងទាំងអស់ចុះ ខ្ញុំសូមលាស្លាប់ថ្ងៃនេះហើយ !...» ។

ប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃខ្មែរស្តាប់សេចក្តីផ្តេងផ្តាំរបស់លោកចៅហ្វាយកុយចប់ក៏នឹកអាណោចអធិមត្តលណែននៅដើមទ្រូង ហូរទឹកភ្នែកស្រក់សស្រាក់ យំលាន់រង្វង់ដួងយុំក្រែបផ្តាំ ។ តែទោះបីយ៉ាងណា ក៏ទាហានយួនអង្គឡាប្តូរមិនរវល់អើពើដែរ ។ គ្រាន់តែដល់ពេលវេលាដែលសន្យាភ្លាម ពួកវាក៏ដាំគ្នាទៅស្ទុះចាប់អូសលោ

កចៅហ្វាយគុយ ចេញពីក្នុងចំណោមប្រជារាស្ត្រខ្មែរ បណ្តើរយកទៅចងក្តារភ្ជាប់
 នឹងបង្គោលសសរមួយ ទាំងកណ្តាលថ្ងៃត្រង់ក្តៅស្ទើរឆេះដី ។ រំពេជនោះ មេទ័ព
 អង្គឡុយក៏ហូតដាវខ្វាក់ចេញពីស្រោម បញ្ចេញមុខសស្វាចមើលទៅគួរឲ្យព្រឺសាច់
 ។ ជនកំណាចបញ្ចេញអាកប្បកិរិយាដូចជាស្រែកឃ្លានឈាម រិរិបុរសខ្មែរខ្លាំង
 ណាស់ ។ វាយដាវត្រូវវិងៗបីបួនដង ក៏កាត់ផ្តាច់ក្បាលលោកចៅហ្វាយគុយដាច់
 ចេញពីដងខ្នង ធ្លាក់ខ្លោកទៅដី ឈាមហូរក្រហមច្រាល់ដូចចាក់ទឹកពីក្អម ។ រាស្ត្រ
 ខ្មែរដែលឈរនៅទីនោះ ដាំគ្នាខ្ទប់មុខស្រែកទ្រហោយទ្រហឹងអឹងរាប់ ព្រោះតែ
 ការសោកស្តាយរិរិបុរសខ្មែរដ៏ជាទីគោរពនេះ ។

តាមឯកសារបញ្ជាក់ថា កន្លែងដែលយុទ្ធសម្លាប់លោកចៅហ្វាយគុយ គឺស្ថិត
 នៅមុខសាលាយុប៊ិឌីខីក ត្រង់មានដើមម្លាស់កាលដាំទន្ទឹមគ្នាពីរដើម ជាប់នឹងផ្លូវ
 ជាតិ ចាក់បណ្តោយពីខាងជើងទៅត្បូង (ឥឡូវនេះ នៅកន្លែងនោះ យុទ្ធជាធ្វើ
 មន្ទីរយោសនាការទៅហើយ) ។

បន្ទាប់ពីលោកចៅហ្វាយសីន-គុយ បានបញ្ចប់បេសកកម្មជួនជាតិមាតុភូមិ
 ហើយ ប្រជារាស្ត្រនិងព្រះសង្ឃខ្មែរកម្ពុជាក្រោម បានដាំគ្នាសុំអនុញ្ញាតពីមេទ័ពយុ
 ទ្ធគងឡុយ យកសពលោកចៅហ្វាយគុយ ទៅធ្វើបុណ្យយ៉ាងអធិកអធម អស់រយៈ
 ពេល៧យប់៧ថ្ងៃ ទើបសំរេចចិត្តបញ្ជូនសពលោកក្នុងថែតិយវត្តពោធិសាលរាជ (នៅមុខព្រះវិហារ) ជារៀងរហូតដល់សព្វថ្ងៃ ។

មហាពលិកម្មដ៏ថ្លៃថ្លារបស់រិរិបុរសសីន-គុយ អតីតប្រមុខខេត្តព្រះត្រពាំង បា
 នដាស់ស្មារតីក្នុងខ្មែរគ្រប់កាលសម័យទាំងអស់ ឲ្យជីកជាប់នូវការឈឺចាប់ខ្លោច
 ផ្សា ដែលសាចព្រោះចេញពីចោរយុទ្ធ សត្រូវប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់ខ្មែរ ដោយគ្មាន
 ថ្ងៃនឹងបញ្ចប់បានឡើយ ។

- ៧ -

គុណបំណាច់ភូណ្ណយគង់

លោកចៅហ្វាយកុយបានទទួលមរណភាព ក្រោមសន្ទុះផ្លែដាវស្រវឹងឈាម របស់មេចោរយួនអុងឡូរទៅហើយ ។ អស្ចារ្យណាស់ !... មនុស្សល្អរស់មិនបាន យូរទេ !...

ចំណែកភូណ្ណយគង់ ដែលជាជនក្បត់ លក់ក្បាលបំរើសត្រូវស្អប់រាជរបស់ប្រទេសជាតិសោះ តើត្រូវបានទទួលរង្វាន់កិត្តិយស ពីមេទ័ពយួនអុងឡូរដែរ ?...

យើងសាកល្បងតាមដានបន្តិចទៀតមើល...

ក្រោយពីបានសំរេចជោគជ័យគ្រប់បែបយ៉ាងហើយ មេទ័ពយួនអុងឡូរក៏រៀបចំពិធីជប់លៀងមួយយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង ដើម្បីតែងតាំងបុណ្យសក្តិជូនលោកភូណ្ណយគង់ ឲ្យសមនឹងគុណបំណាច់ ដែលគាត់បានក្បត់ជាតិខ្មែរស្រឡាញ់ជាតិយួន ។

ពេលនោះភូណ្ណយគង់សប្បាយចិត្តណាស់ ញញឹមស្មេញស្មាញដូចស្វា បិទមាត់មិនជិតទេ ព្រោះគាត់សង្ឃឹមថា ផលថ្មីប្រាកដជាមានដល់គាត់នៅពេលខាងមុខនេះមិនខាន ។

ពិធីជប់លៀងបានប្រព្រឹត្តទៅយ៉ាងគគ្រឹកគគ្រេង អស់រយៈពេលមួយយប់មួយថ្ងៃ ទើបមេទ័ពយួនអុងឡូរក្រោកឈរឡើងក្រពាត់ដៃនិយាយទៅកាន់ភូណ្ណយគង់ថា ៖

- សគុណរបស់លោកចំពោះជនជាតិខ្ញុំ មានទំហំធំធេងណាស់ ។ មួយជីវិតនេះ ខ្ញុំប្រាកដជាពុំអាចបំភ្លេចបានទេ !

ភូណ្ណយគង់ស្តាប់ឮសំដីនេះ ក៏ស្ទុះភ្លែតទៅលត់ជង្គង់សំពះនាយចៅហ្វាយថ្មី តានថវតវង្វែងជាតិរបស់ខ្លួន ។

មេទ័ពយួនអុងឡូរដកដាវខ្វាក់ពីស្រោម ត្រវីត្រវាត់ចុះឡើងក្នុងគួរឲ្យស្រៀវសាច់ ព្រមទាំងស្រែកឡើងក្លែងៗថា ៖

- អញសងគុណឯងនឹងផ្លែដាវនេះ !... ដល់ឯងស្លាប់ទៅ ចាំអញធ្វើបុណ្យឲ្យបានអឺកអឺកអស្ចារ្យ !...

ភូណ្ណយគង់ឃើញអាកប្បកិរិយាមេទ័ពយួន ប្រែប្រួលរាងរូបរបស់យ៉ាងនេះ ព្រលឹងនៅចុងសក់ លុតជង្គង់ចុះឲ្យនក្បាលសំពះផ្តោមៗ មាត់ភាវនាធម៌សុំរស់

ញាក់សាច់ញាវ់ខ្លួនទទ្រើក ។

ប៉ុន្តែរំពេចនោះ ផ្ទៃដាវដែលធ្លាប់តែប្រឡាក់ឈាមរបស់មេទ័ពយួនអង្គឡាវ វា
ត់ខ្ជាប់ជាថ្នក្បាលភូលឃ្មុយគង់ ធ្លាក់ខ្លោកឈាមហូរត្របាញ់ ស្រោចលើធរណីក្រុ-
ហាមប្រាស ។

ពលទាហានយួនទាំងអស់ឃើញដូច្នោះ គាំគ្នាទះដៃស្រែកហោកង់រំពង ដោ-
យសប្បាយចិត្ត ចំពោះការវិនិច្ឆ័យទោសយ៉ាងត្រឹមត្រូវរបស់ចៅហ្វាយឆាយ ។

សកម្មភាពទាំងនេះ បានបញ្ចាំងឲ្យឃើញយ៉ាងច្បាស់ ក្នុងគំនិតប្រាសដើងរប
សំចោរយួន ដែលបានចូលមកជាន់ឈើ ព្រះសង្ឃនិងនិងប្រជារាស្ត្រខ្មែរស្ងួតត្រង់
កម្ពុជាក្រោម យ៉ាងយោរយៅព្រៃផ្សេងទៀត ។

ឥឡូវនេះ ភ្លើងសង្គ្រាមដ៏ចង្រៃនោះ កំពុងតែត្រូវពួកវាបង្កាត់ឲ្យឆេះរាលដាល
ចូលមកដើមដីកម្ពុជាកណ្តាលយើងទៀតហើយ ។ ដូច្នោះ យើងជាកូនខ្មែរអ្នកស្នេ
ហាជាតិទាំងអស់គ្នា ត្រូវតែក្រោកឈរឡើង វាយកំទេចអំពើព្រៃផ្សេងរបស់យួនគ្រ
ប់ស្រទាប់ ឲ្យវិនាសផុតពូជ ចេញពីទឹកដីខ្មែរទាំងអស់ ដែលកាន់អព្យាក្រឹតនិយម
ព្រះពុទ្ធសាសនា ។^{១៧}

~ ប ប ~

ភ្នំពេញ, ថ្ងៃទី២០ ខែសីហា ១៩៧១
អ្នកនិពន្ធ
កែវ សុវត្ថិ